

I. Lehrversuch

Übersicht der abgehandelten Lehrversuche

Ober-Prima

W. 11 22 in einem wöchentlichen

Prüfungsausschuss

Schulnachrichten

für

die Zeit vom 13ten Oktober 1855 bis zum 30ten September 1856.

WIADOMOŚCI SZKÓLNE

od

13go Października 1855 do 30go Września 1856.

Ober-Prima

W. 11 22 in einem wöchentlichen

Prüfungsausschuss

I. Lehrverfassung.

Uebersicht der abgehandelten Lehr-Pensa.

Ober-Prima.

WS. 33, SS. 34 Stunden wöchentlich.

Ordinarius: *Professor Dr. Szostakowski.*

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, 8 St. — Im WS. Cicero de oratore, lib. I.; im SS. Livius, lib. II. 4 St. Stillehre, verb. mit 4wöchentl. freien Arbeiten und abwechselnden 14tägigen Exercit. u. Extemp., nach Grysar's Handbuche, 2. St. — *Prof. Dr. Szostakowski.* — Horat. Carm. I. und III. Mehre Oden wurden memorirt, 2 St. *GL. v. Jakowicki I.* — Priv. wurde gelesen im WS. Cic. Tusc., im SS. desgleichen.
- 2) *Griechisch*, 6 St. Im WS. Plato's Phaedon, im SS. Demosth. olyntische Reden, 2 St. — Im WS. Hom. Ilias VI. und VII., im SS. Soph. Elektra, 2 St. — Revision der Privatlectüre; im WS. Herodot I., im SS. Ilias I. u. II.; 1 St. — Aus der Gram. nach Buttmann die Lehre der temp. u. modi, in Verb. mit 14tägigen Exercit. u. Extemp., 1 St. — *OL. Klossowski.*
- 3) *Hebräisch*, im WS. 1, im SS. 2 St. Wiederholung der ganzen Formenlehre und die Hauptabschnitte aus der Syntax, nach Gesenius Gram. Uebers. und Erklärung von Psalmen. *RL. Lic. Kegel.*
- 4) *Deutsch*, 3 St. — Literaturgeschichte nach Schäfer, 1 St. Lectüre auserwählter Musterstücke, 1 St. Censur der 4wöchentlichen freien Aufsätze, 1 St. — *Prof. Dr. Szostakowski.*
- 5) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. Literaturgeschichte v. 16. Jahrhundert bis zu der neueren Zeit; freie Vorträge; Beurth. der 4wöchentlichen freien Arbeiten. — *OL. Moliński.*
- 6) *Französisch*, 2 St. — Lectüre: le Misanthrope p. Molière und Ideler et Nolte -III. Theil, 1 St. — Stilübungen nach Ahn's Uebungsstücken; Wiederh. der Syntax; Exerc. u. Extemp. alle 14 Tage abwechselnd; Revision der Privatlectüre; 1 St. — *GL. Thomeczek.*

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, 2 St.
 - a) für die katholischen Schüler: die ganze Sitten- und Glaubenslehre nach Martin's Lehrbuch, Thl. II. Jedes Vierteljahr wurde eine schriftliche Arbeit angefertigt u. corrigirt. *RL. Lic. Kegel.*
 - b) für die evangelischen Schüler: Die erste Hälfte der Kirchengeschichte, 1 St. — Das Evang. Matthäi wurde in der Ursprache gelesen, 1 St. — *Pastor Werner.*
- 2) *Geschichte*, im WS. 2, im SS. 3 St. — Vom Ende der Kreuzzüge bis zur französischen Revolution und die Geschichte des brandenburgisch-preussischen Staates, nach Pütz. *GL. Berwiński.*
- 3) *Mathematik*, 4 St. Stereometrie, 2 St.; Gleichungen des 2ten Grades, die Lehre von den Progressionen, die Hauptsätze der Combinationslehre und der binomische Lehrsatz, 1 St., nach Brettner's math. Lehrbüchern. Auflösen von Aufgaben, 1 St. — *Der Director.*
- 4) *Physik*, 2 St. Die Lehre von der Wärme, dem Magnetismus und der Electricität, nach Brettner's Physik. — *Der Director.*

C. Fertigkeiten: Siehe am Ende dieses Abschnittes.

Unter-Prima.

(WS. 34, SS. 33 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: *Oberlehrer Moliński.*

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, 8 St. — Im WS. Livius lib. II., im SS. Cic. pro lege Manilia und pro Ligario, 4 St. — Exerc. u. Extemp. alle 14 Tage abwechselnd, verb. mit Uebersetzungsübungen aus Grysar's

I. Plan nauk.

Wykaz przedmiotów po klassach wykładanych.

Klassa I. wyższa.

(W półr. zim. po 33, w półr. lat. po 34 godzin tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Professor Dr. Szostakowski.*

A. Języki:

- 1) *Łaciński:* 8 godz. — W półr. zim. Cicero de oratore, lib. I; w półr. lat. Liv. lib. II, 4 godz. — Nauka stylu w połączeniu z wypracowaniami miesięcznymi, jakoteż piśmiennymi ćwiczeniami domowymi i extempor. na przemian co dwa tygodnie oddawanymi, podług Grysara, 2 godz. — *Prof. Dr. Szostakowski.* — Horat. Carm. I i III, przyczem uczono się od na pamięć, 2 godz. *N. g. Jakowicki I.* — Prywatnie czytano w półr. zim. i lat. Cic. Tuscul.
- 2) *Grecki:* 6 godz. — W p. z. Plato: Phaedon, w p. l. Demost. olyntske mowy, 2 godz. — W p. z. Hom. Ilias VI i VII, w p. l. Sofokl. Elektra, 2 godz. — Rewizya prywatnego czytania w p. z. Herod. I, w p. l. Ilias I i II, 1 godz. — Z gram. Buttmana nauka o czasach i trybach, w połączeniu z piśm. ćwic. domowymi i extempor. co dwa tygodnie oddawanymi, 1 godz. *N. w. Klossowski.*
- 3) *Hebréjski:* w p. z. 1 i w p. l. 2 godz. — Powtórzenie nauki o formach i główniejsze rozdziały ze składni podług Geseniusza. Tłómaczenie i objaśnianie psalmów. — *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
- 4) *Niemiecki:* 3 godz. Historia literatury podług Schaefera, 1 godz. Czytanie wzorowych pism, 1 godz. Krytyka wypracowań co miesiąc oddawanych, 1 godz. — *Prof. Dr. Szostakowski.*
- 5) *Polski:* w p. z. 3, w p. l. 2 godz. Historia literatury od 16go wieku aż do nowszych czasów; wykłady; krytyka wypracowań co miesiąc oddawanych. — *N. w. Moliński.*
- 6) *Francuzki:* 2 godz. Czytano le Misanthrope p. Molière i z Idelera cz. III, 1 godz. — Ćwiczenia podług Ahna; powtórzenie nauki o składni; piśm. ćwic. domowe i extempor. na przemian co dwa tygodnie; rewizya tego, co prywatnie czytano, 1 godz. — *N. g. Thomeczek.*

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii:* 2 godz.
 - a) *Katolicy:* nauka moralna i nauka wiary, podług Martina, cz. II. Co kwartał jedno ćwiczenie piśmienne. — *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
 - b) *Ewangelicy:* pierwsza część historii kościelnej, 1 godz. Ewangelię ś. Mateusza czytano w pierwotnym tekście, 1 godz. *Pastor Werner.*
- 2) *Historya powszechna:* w p. z. 2, w p. l. 3 godz. Od końca wojen krzyżowych, aż do rewolucyi franc. i dzieje państwa brandenbursko-pruskiego, podług Pütza — *N. g. Berwiński.*
- 3) *Matematyka:* 4 godz. Stereometrya, 2 godz.; równania drugiego stopnia, nauka o progresjach, główne twierdzenia z nauki o kombinacyach i twierdzenie binomiczne, 1 godz. podług Brettnera. — Rozwiązywanie zagadnień, 1 god. — *Dyrektor.*
- 4) *Fizyka:* 2 godz. Nauka o cieple, magnetyzmie i elektryczności, podług Brettnera. *Dyrektor.*

C. Sztuki: Patrz na końcu tego rozdziału.

Klassa I. niższa.

(W półr. zim. po 34, w półr. lat. po 33 godz. tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Nauczyciel wyższy Moliński.*

A. Języki:

- 1) *Łaciński:* 8 godz. — W p. z. Liv. II, w p. l. Cic. pro lege Manilia i pro Ligario, 4 godz. Piśmienne ćwic. domowe i extemp. na przemian co dwa tygodnie oddawane, w połączeniu z tłómaczeniem z Grysara i wykładaniem Synt. orn. podług Zumpta, 1 godz. Krytyka wypra-

- Handbuch und Votr. über die Synt. orn. nach Zumpt, 1 St. — Censur der 4wöchentl. freien Aufsätze, 1 St. — *GL. v. Jakowicki I.* — Hor. Oden, I. und II.; monatlich wurde eine Ode memorirt, 2 St. — *OL. Molinski.* — Privatim wurde gelesen Cicero de amicitia und Livius VII.
- 2) *Griechisch*, 6 St. — Plato's Eutyphron, Apologie, Kriton und Phaed. 30 c., 3 St. — Gram., verb. mit 14täg. Exerc. u. Extemp., 1 St. — *Prof. Dr. Szostakowski.* — Hom. II. I.—IV. incl. 2 St. — *OL. Molinski.* — Priv. wurde gelesen Hom. Odys. III—VI.
 - 3) *Hebräisch*, im WS. 2, im SS. 1 St. — Wiederh. d. Pens. v. II. u. die unregelm. Verba nach Gesenius Gram. Uebers. u. Erkl. v. Psalmen. — *RL. Lic. Kegel.*
 - 4) *Deutsch*, 3 St. — Literaturgeschichte nach Schäfer, 1 St. — Erklärung von Musterstücken, 1 St. — Censur der 4wöchentlichen Arbeiten, 1 St. — *Prof. Dr. Szostakowski.*
 - 5) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. Literaturgesch. bis zum 16. Jahrh. incl., freie Vorträge; Beurtheilung der 4wöchentl. Aufsätze. — *OL. Molinski.*
 - 6) *Französisch*, 2 St. Lekt. aus Ideler und Nolte, die Stücke v. Ségur d. Ält. und Staël-Holstein, 1 St. — Schluss und Wiederh. der Gram., verb. mit Stilübungen aus Ahn's Uebungsbuche; Exercit. u. Extemp. alle 14 Tage abwechselnd. — *GL. Thomczek.*

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, 2 St.
 - a) für die katholischen Schüler: Sittenlehre nach Martin's Lehrb. Thl. II. bis zum 2ten Abschnitt der besonderen Sittenlehre, 1 St. — Glaubenslehre nach Martin's Lehrbuche Thl. II., besonders Wiederholung der Lehre von der Schöpfung und dem Sündenfalle, dann die Lehre von der Erlösung, Gnade und Kirche, 1 St. — Jedes Vierteljahr eine freie Arbeit. *RL. Lic. Kegel.*
 - b) Schüler evang. Confession gab es im vergang. Schuljahr in dieser Classe nicht.
- 2) *Geschichte*, im WS. 2, im SS. 3 St. Römische Geschichte v. ersten Triumvirat an bis zum Unterg. des weströmischen Reichs, hierauf Gesch. d. Mittelalt. bis zu Ende der Kreuzzüge, nach Pütz. — *GL. Berwiński.*
- 3) *Mathematik*, 4 St. Von der Ausmessung der Kreislinie und des Kreises, ebene Trigonometrie und Anfangsgründe der Stereometrie, 2 St. — Von den Logarithmen, Gleichungen des ersten und zweiten Grades, Verhältnissen, Proportionen und Progressionen, 1 St.; nach Brettner's math. Lehrbüchern. — Auflösen von Aufgaben, 1 St. Der *Director.*
- 4) *Physik*, 2 St. Schluss der Mechanik, die Hydrostatik und Aërostatik, nach Brettner's Physik. *OL. Dr. Sikorski.*

C. Fertigkeiten: Siehe am Ende dieses Abschnittes.

Ober-Secunda.

(WS. 33, SS. 34 St. wöchentlich.)

Ordinarius: Oberlehrer Klossowski.

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 8, im SS. 10 St. — Im WS. Livius, lib. VI., 4 St.; im SS. Cicero de senectute, 3 St. und Liv. lib. XXI., 2 St. — Uebers. d. Aufg. zu lat. Stilübungen von Süpfle und Gram.: Wiederh. der Lehre d. modi nach Zumpt, im WS. 1 St., im SS. 2 St. — Exercit. und Extemp. alle 14 Tage abwechselnd, 1 St. — *OL. Klossowski.* — Virgil Aen. lib. II. u. III. (180 v. wurden memorirt), 2 St. WS. *OL. Klossowski*, SS. *OL. Molinski.* Privatim wurde gelesen Caes. de bello gall. und Livius.
- 2) *Griechisch*, 6 St. — Im WS. Xenoph. Cyrop. I. VII., im SS. Herod. lib. I.; 3 St. — Aus der Gram.: die Lehre von den Zeiten und modi's nach Buttman, verb. mit 14täg. exerc. und extemp., 1 St. — WS. *GL. v. Jakowicki I.*, SS. *OL. Klossowski.* — Hom. Odys. XI u. XII; (200 v. wurden memorirt), 2 St. *OL. Molinski.* — Privatim wurde das V. Buch der Odyssee gelesen.

- cowań co miesiąc oddawanych, 1 godz. *N. g. Jakowicki I.* — Hor. Ody I i II; — co miesiąc uczono się jednej ody na pamięć, 2 godz. *N. w. Moliński.* — Prywatnie czytano Cicerona de amicitia i Liv. VII.
- 2) *Grecki:* 6 godz. — Plato: Eutyphron, Apolog., Krit. i Phaed. 30 c. 3 godz. Gram. w połączeniu z piśm. ćwiczeniami domowymi i extempor. co dwa tygodnie oddawanymi, 1 godz. *Prof. Dr. Szostakowski.* — Hom. Ilias I—IV włącznie, 2 godz. *N. w. Moliński.* — Prywatnie czytano Hom. Odys. III — VI.
- 3) *Hebréjski:* w p. z. 2, w p. l. 1 godz. Powtórzenie kursu klasy II i nieregul. słowa, podług Geseniusza. Tłómaczenie i objaśnianie psalmów. — *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
- 4) *Niemiecki:* 3 godz. — Historia literatury, podług Schäfera, 1 godz. Objaśniania wzorów odczytanych, 1 godz. — Krytyka wypracowań co miesiąc oddawanych, 1 godz. — *Prof. Dr. Szostakowski.*
- 5) *Polski:* w p. z. 3, w p. l. 2 godz. — Historia literatury aż do 16. w. włącznie, wykłady, krytyka wypracowań co miesiąc oddawanych. *N. w. Moliński.*
- 6) *Francuzki:* 2 godz. Czytano w Idelerze wyimki z dzieł Segura, Staël-Holstein, 1 godz. — Zakończenie i powtórzenie gram. w połączeniu z ćwiczeniami, podług Ahna; piśm. ćwiczenia domowe i extempor. co dwa tygodnie oddawane. — *N. g. Thomczek.*

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii:* 2 godz.
- a) *Katolicy:* nauka moralna, podług Martina Cz. II, aż do 2go rozdziału szczegółowej nauki moralnej, 1 godz. — Nauka wiary, podług Martina Cz. II. mianowicie powtórzenie nauki o stworzeniu i upadku, dalej nauka o odkupieniu, łasce, kościele, 1 godz. — Co kwartał jedno wypracowanie piśmienne. — *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
- b) *Ewangelików* nie było w tej klasie w upłynionym roku szkolnym.
- 2) *Historja powszechna:* w p. z. 2, w p. l. 3 godz. Dzieje rzymskie od pierwszego tryumwiratu aż do upadku państwa zachodnio-rzymskiego, następnie dzieje średnich wieków aż do końca wojen krzyżowych, podług Pütza. *N. g. Berwiński.*
- 3) *Matematyka:* 4 godz. O wymierzaniu obwodu i powierzchni koła, trygonometria prostokreślna i początki stereometrii, 2 godz. — O logarytmach, równaniach pierwszego i drugiego stopnia, stosunkach, proporcjach i progressjach, podług Brettnera, 1 godz. Rozwiązywanie zagadnień, 1 godz. — *Dyrektor.*
- 4) *Fizyka:* 2 godz. Zakończenie mechaniki, hydrostatyka i aërostatyka, podług Brettnera. *N. w. Dr. Sikorski.*

C. Sztuki: Patrz na końcu tego rozdziału.

Klasa II. wyższa.

(W półr. zim. po 33, w półr. lat. po 34 godz. tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. wyż. Klossowski.*

A. Języki:

- 1) *Łaciński:* w p. z. 8, w p. l. 10 godz. — W p. z. Liv. VI, 4 godz., w p. l. Cic. de senectute, 3 godz. i Liv. XXI, 2 godz. Tłómaczenie przykładów ze Suetoniusza; z Gram. powtórzenie nauki o trybach, podług Zumpta, w p. z. 1, w p. l. 2 godz. — Piśm. ćwiczenia domowe i extempor. na przemian co dwa tygodnie, 1 godz. — *N. w. Klossowski.* — Wirgili: Aen. II. i III. (180 wierszy nauczono się na pamięć), 2 godz. — W p. z. *N. w. Klossowski,* w p. l. *N. w. Moliński.* Prywatnie czytano Cezara de bell. gall. i Liwiusza.
- 2) *Grecki:* 6 godz. — W p. z. Xen. Cyrop. VII, w p. l. Herod. I, 3 godz. — Z Gram. nauka o czasach i trybach podług Buttmana, w połączeniu z piśm. ćwiczeniami domowymi i extempor. 1 godz. W p. z. *N. g. Jakowicki I.,* w p. l. *N. w. Klossowski.* — Hom. Odys. XI. i XII; (200 wierszy nauczono się na pamięć), 2 godz. *N. w. Moliński.* — Prywatnie czytano Odys. V.

- 3) *Hebräisch*, im WS. 1, im SS. 2 St. Die Formenlehre bis zu den Verb. mit Guttur. incl., nach Gesenius. Uebers. u. Erkl. einzelner Stücke aus Maurer's Uebungsbuch. *RL. Lic. Kegel*.
- 4) *Deutsch*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Lektüre und Anleitung zum Disponiren; Censur der 4wöchentl. freien Aufsätze. WS. *OL. Klossowski*; SS. *GL. v. Krzesiński*.
- 5) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. Die Lehre vom Stil, nach Rymarkiewicz's Leitfaden; freie Vorträge; Beurtheilung der alle 4 Wochen gelief. freien Arbeiten. — WS. *GL. Szymański*. SS. *OL. Moliński*.
- 6) *Französisch*, 2 St. — Charles XII. l. VI. verb. mit Memorirübungen, 1 St. — Gram.: Synt. des Verb., verb. mit Uebersetzungsübungen nach Ahn. Exere. u. Ext. alle 14 Tage abwechselnd, 1 St. *GL. Thomczek*.

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, 2 St.
 - a) für die katholischen Schüler. Kirchengeschichte: Wiederh. des Pens. v. Unter-II. und Forts. bis zur Gesch. der Kirche im 17ten Jahrhund., nach Mart. Lehrb. Th. I; 1 St. — Glaubenslehre: Wiederh. d. Lehre v. Gott und dessen Eigenschaften; dann die Lehre von der Schöpfung, Sündenfall und Erlösung nach Martin's Lehrb. Th. II, 1 St. Jedes Vierteljahr eine schriftliche Arbeit. — *RL. Lic. Kegel*.
 - b) die evangelischen Schüler waren mit der Prima combinirt.
 - 2) *Geschichte*, im WS. 2, im SS. 3 St. Gesch. der orient. Völker und Gesch. der Griechen bis zur Schlacht bei Chaeronea, in Verb. mit der alten Geogr., nach Pütz. — *GL. Berwiński*.
 - 3) *Mathematik*, 4 St. — Wiederh. der Planim. und ebene Trigonometrie, 2 St. — Wiederh. der früheren arithm. Pensa, Gleich. des 2ten Grades und die Lehre von den Logarithmen, 2 St.; nach Brettner's math. Lehrbüchern. — *OL. Dr. Sikorski*.
 - 4) *Physik*, im WS. 2, im SS. 1 St. Einleitung, von den allg. Körperphänomenen, von der Ruhe und Bewegung, vom Hebel, nach Brettner's Physik. *GL. Jagielski*.
- C. Fertigkeiten:* Siehe am Ende dieses Abschnittes.

Unter-Secunda.

(WS. 34, SS. 33 St. wöchentlich.)

Ordinarius: *Gymnasiallehrer v. Jakowicki I.*

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 8, im SS. 10 St. — Liv. lib. III, verb. mit Memorirübungen, WS. 3, SS. 4 St. Aus der Gram. nach Zumpt die Lehre der eas. und die consec. temp., verb. mit Uebers. aus Süpffe, WS. 2 St., SS. 3 St. — Extemp. und Exere. alle 14 Tage abwechselnd, 1 St. — WS. *OL. Moliński*, SS. *GL. v. Jakowicki I.* — Virg. Aen. I; 180 v. wurden memorirt; 2 St. WS. *GL. v. Jakowicki I.*, SS. *OL. Moliński*.
- 2) *Griechisch*, 6 St. — Xenoph. Anab. III, WS. 2, SS. 3 St. — Die unregelm. Verb. und die Synt. d. Casus nach Buttman; Exere. und Ext. alle 14 Tage abwechselnd, WS. 2 St., SS. 1 St. *GL. v. Jakowicki I.* — Hom. Odys. I; 150 v. wurden memorirt; 2 St. WS. *GL. v. Krzesiński*, SS. *OL. Moliński*.
- 3) *Hebräisch*, im WS. 2, im SS. 1 St. Formenlehre bis zu den Verb. mit Guttural. Zahlwörter nach Gesen. Gram. Uebungen im Lesen nach Maurer's Uebungsbuch. *RL. Lic. Kegel*.
- 4) *Deutsch*, im WS. 3, im SS. 2 St. Lektüre der Prosa mit stilistischen und grammat. Erklärungen; einzelne Abschnitte wurden aus Schweminski's Lehrbuch memorirt; Censur der 4wöchentlichen freien Aufsätze. *GL. v. Krzesiński*.
- 5) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. Die Theorie der Dichtungsarten, nach Cegielski's „Nauka Poezyi“; Vorträge; schriftliche Arbeiten mit 4wöchentlicher Correctur. WS. *GL. v. Jakowicki II*, SS. *GL. Dr. v. Wawrowski*.

- 3) *Hebréjski*: w p. z. 1, w p. l. 2 godz. Nauka o formach aż do słów gutur. włącznie, podług Geseniusza. Tłómaczenie i objaśnianie niektórych ustępów z Maurera. *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
- 4) *Niemiecki*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz. Czytanie autorów i informacje do robienia dyspozycji; Krytyka wypracowań co miesiąc oddawanych. W p. z. *N. w. Klossowski*, w p. l. *N. g. Krzesiński.*
- 5) *Polski*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz. Nauka stylu, podług Rymarkiewicza; wykłady, krytyka wypracowań co miesiąc oddawanych. W p. z. *N. g. Szymański*, w p. l. *N. w. Moliński.*
- 6) *Francuzki*: 2 godz. Charles XII, l. VI. przyczém uczono się ustępów na pamięć, 1 godz. Z gram. składnia słowa w połączeniu z tłómaczeniem, podług Ahna. Piśm. ćwiczenia domowe i extempor. na przemian co dwa tygodnie, 1 godz. — *N. g. Thomczek.*

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii*: 2 godz.
 - a) *Katolicy*: Z dziejów kościelnych powtórzenie pensum klasy II niższej, następnie dzieje kościelne aż do 17go wieku, podług Martina Cz. I, 1 godz. — Z nauki wiary powtórzenie nauki o Bogu i przymiotach boskich, następnie nauka o stworzeniu, upadku, odkupieniu, podług Martina Cz. II, 1 godz. Co kwartał jedno wypracowanie piśm. *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
 - b) *Ewangelicy*: pobierali lekcye wspólnie z uczniami ewang. klasy I.
- 2) *Historja powszechna*: w p. z. 2, w p. l. 3 godz. Dzieje narodów orientalnych i dzieje Greckie aż do bitwy pod Cheroneą, w połączeniu z jeografią starożytną, podług Pütza. *N. g. Berwiński.*
- 3) *Matematyka*: 4 godz. Powtórzenie planimetrii i trygonometrii prostokreślnej, 2 godz. Powtórzenie dawniejszych pensów z arytmetyki, równania drugiego stopnia i nauka o logarytmach, 2 godz., podług Brettnera. — *N. w. Dr. Sikorski.*
- 4) *Fizyka*: w p. z. 2, w p. l. 1 godz. Wstęp, o ogólnych fenomenach ciał, o równowadze i ruchu, o dźwigni, podług Brettnera. *N. g. Jagielski.*

C. Sztuki: Patrz na końcu tego rozdziału.

Klasa II. niższa.

(W półr. zim. po 34, w półr. lat. po 33 godz. tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. gimn. Jakowicki I.*

A. Języki:

- 1) *Łaciński*: w p. z. 8, w p. l. 10 godz. — Liv. III, przyczém uczono się niektórych rozdziałów na pamięć, w p. z. 3, w p. l. 4 godz. — Z Gram. Zumpta nauka o przypadkach i następstwie czasów, w połączeniu z tłómaczeniem przykładów ze Süpflego, w p. z. 2, w p. l. 3 godz. — Piśm. ćwiczenia domowe i extempor. na przemian co dwa tygodnie, 1 godz. — W p. z. *N. w. Moliński*, w p. l. *N. g. Jakowicki I.* — Wirgili: Aen. I. (180 wierszy nauczono się na pamięć) 2 godz. W p. z. *N. g. Jakowicki I.*, w p. l. *N. w. Moliński.*
- 2) *Grecki*: 6 godz. Xen. Anab. III, w p. z. 2, w p. l. 3 godz. — Z Gram. Buttmana słowa nieregularne i nauka o przypadkach; piśm. ćwiczenia domowe i extempor. na przemian co dwa tygodnie, w p. z. 2, w p. l. 1 godz. — *N. g. Jakowicki I.* — Hom. Odys. I. (150 wierszy nauczono się na pamięć), 2 godz. W p. z. *N. g. Krzesiński*, w p. l. *N. w. Moliński.*
- 3) *Hebréjski*: w p. z. 2, w p. l. 1 godz. Nauka o formach aż do słów gutur., liczebniiki, podług Geseniusza. Ćwiczenia czytania, podług Maurera. *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
- 4) *Niemiecki*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz. Czytanie wzorów prozaicznych w połączeniu z objaśnieniami stylistycznymi i gramatycznymi; niektórych ustępów z Wypisów Schwemiuskiego uczono się na pamięć; krytyka wypracowań co miesiąc oddawanych. *N. g. Krzesiński.*
- 5) *Polski*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz. Teorya gatunków poezyi, podług Cegielskiego, wykłady, krytyka wypracowań miesięcznych. W p. z. *N. g. Jakowicki II.*, w p. l. *N. g. Dr. Wawrowski.*

- 6) *Französisch*, 2 St. Charles XII, l. VII und Memorirübungen, 1 St. — Gram.: die unregelm. Verb. und Uebersetzungsübungen nach Ahn. Exerc. und Extemp. alle 14 Tage abwechselnd. — *GL. Thomczek.*

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, 2 St.
 a) Kirchengeschichte bis zum 9ten Jahrhundert, nach Mart. Lehrb. Th. I, 1 St. — Glaubenslehre: die Lehre von der Offenbarung, von Gott und dessen Eigenschaften, Schöpfung, Sündenfall und den messianischen Weissagungen, nach Martin's Lehrbuch Th. II, 1 St. Jedes Vierteljahr eine freie Arbeit. *RL. Lic. Kegel.*
 b) *Schüler evang. Confession* gab es im vergang. Schuljahr in dieser Classe nicht.
- 2) *Geschichte*, im WS. 2, im SS. 3 St. Wie in Ober-Secunda. — WS. *GL. Berwiński*, SS. *GL. Dr. v. Wawrowski.*
- 3) *Mathematik*, 4 St. Wiederh. und Beendigung der Planimetrie nach Brettner, 2 St. — Gl. des 1ten Grades mit mehr. Unb. und Gl. des 2ten Gr. mit einer Unbek., nach Brettner's Arithm., 2 St. — *OL. Dr. Sikorski.*
- 4) *Naturgeschichte*, nur im WS. 2 St. Einiges aus der Anatom. u. Physiol. d. Menschen u. Cuvier's Eintheilung des Thierreichs, nach Schillings Grundriss. *GL. Szymański.*
- 5) *Physik*, nur im SS. 1 St. Einleitung und von den allg. Körperphäenomenen, nach Brettner's Physik. *GL. Jagielski.*

C. Fertigkeiten: Siehe am Ende dieses Abschnittes.

Ober-Tertia.

(32 St. wöchentlich.)

Ordinarius: *Gymnasiallehrer Berwiński.*

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 7, im SS. 10 St. — Caes. de bell. gall. II., III., IV. Mehre Kapitel wurden memorirt. WS. 2, SS. 4 St. — Gram.: vom Gebrauche der Temp., der Modi, Part. und Gerund. nach Zumpt; verb. mit Uebers. aus Benecke's Lesebuch Th. II.; WS. 2, SS. 3 St. Exerc. abwechselnd mit Extemp. alle 14 Tage, 1 St. — *GL. Berwiński.* — Ovid. Metam. lib. V., 332—571, 642—678. VI., 1—102. VIII., 612—726. III., 7—127. Mehreres wurde memorirt, 2 St. WS. *OL. Klossowski*, SS. *GL. Berwiński.*
- 2) *Griechisch*, im WS. 5, im SS. 6 St. — Aus der Grammatik Wiederh. d. Lehre vom regelm. Verb., die Verb. liqu., contr., die Verba auf μ und die unregelm. Verba bis §. 61 incl.; sodann das Wichtigste aus der Wortbildung, nach Enger's Gram. WS. 2, SS. 3 St. — Xenoph. Anab. II, 1—5, 2 St. — Excerc. und Extemp. alle 14 Tage, 1 St. — WS. *GL. Berwiński*, SS. *GL. v. Krzesiński.*
- 3) *Deutsch*, im WS. 4 St., im SS. 3 St., — Gram., verb. mit Uebersetzungsübungen aus dem Poln. in's Deutsche. Aus der Gram.: Beendigung der Satzlehre und vom Periodenbau nach Schweminski; WS. 2, SS. 1 Stunde. — Lektüre aus Schweminski's Lesebuch, 1 St. — Schriftliche Uebungen, alle 4 Wochen eine Ausarbeitung. Deklamirübungen. 1 Stunde. WS. *GL. v. Krzesiński*, SS. *GL. Thomczek.*
- 4) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Aus der Gram. nach Muczkowski die Satzlehre und der Periodenbau. Lese- und Deklamirübungen. Censur der 4wöchentlichen freien Arbeiten. WS. *GL. Dr. v. Wawrowski*, SS. *GL. Szymański.*
- 5) *Französisch*, 2 St. — Aus der Gram. bis zu den unregelm. Verb. nach Ahn's Gram., 1 St. Uebers. aus dem Leseb. v. Szule, verbunden mit schriftlichen und mündlichen Uebungen, 1 St. *GL. v. Jakowicki II.*

- 6) *Francuzki*: 2 godz. Charles XII, l. VII. i ćwiczenia pamięciowe, 1 godz. Z gram. nieregularne słowa i tłumaczenie przykładów z Ahna. Piśm. ćwiczenia domowe i extempor. na przemian co dwa tygodnie, 1 godz. — *N. g. Thomczek*.

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii*: 2 godz.
 a) *Katolicy*: Dzieje kościelne aż do 9go w. podług Martina cz. I, 1 godz. Z nauki wiary nauka o objawieniu, o Bogu, przymiotach Boskich, stworzeniu, upadku i prorocत्वach messyjańskich, podług Martina cz. II, 1 godz. — Co kwartał jedno wypracowanie piśm. — *N. r. Lic. Ks. Kegel*.
 b) *Ewangeliów* nie było w tej klasie w upłynionym roku szkolnym.
- 2) *Historja powszechna*: w p. z. 2, w p. l. 3 godz. — To samo, co w klasie II wyższej. W p. z. *N. g. Berwiński*, w p. l. *N. g. Dr. Wawrowski*.
- 3) *Matematyka*: 4 godz. — Powtórzenie i dokończenie planimetrii, podług Brettnera, 2 godz. Równania pierwszego stopnia z kilką nieznanymi i równania drugiego stopnia z jedną nieznaną, podług Brettnera, 2 godz. — *N. w. Dr. Sikorski*.
- 4) *Historja naturalna*: tylko w p. z. 2 godz. Cokolwiek z anatomii i fizjologii człowieka, podział królestwa zwierząt przez Cuviera, podług Schillinga. — *N. g. Szymański*.
- 5) *Fizyka*: tylko w p. l. 1 godz. Wstęp, o ogólnych fenomenach ciał, podług Brettnera. — *N. g. Jagielski*.
- C. Sztuki*: Patrz na końcu tego rozdziału.

Klasa III. wyższa.

(Po 32 godziny tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. gimn. Berwiński*.

A. Języki:

- 1) *Łaciński*: w p. z. 7, w p. l. 10 godz. — *Caes. de bello gall.* II, III, IV. Niektórych rozdziałów uczono się na pamięć, w p. z. 2, w p. l. 4 godz. Z gram. Zumpta nauka o czasach, trybach part. i gerund. w połączeniu z tłumaczeniem przykładów z Benekiego cz. II, w p. z. 2, w p. l. 3 godz. — Piśm. ćwiczenia domowe naprzemian z extempor. co dwa tygodnie, 1 godz. — *N. g. Berwiński*. *Ovid. Metam. lib. V, 332—571, 642—678. VI. 1—102. VIII, 612—726, III, 7—127.* Przyczem uczono się wierszy na pamięć, 2 godz. — W p. z. *N. w. Klossowski*, w p. l. *N. g. Berwiński*.
- 2) *Grecki*: w p. z. 5, w p. l. 6 godz. — Z gram. powtórzenie nauki o słowie regul., słowa liq., contr., na μ i nieregul. aż do §. 61 włącznie; następnie o formowaniu wyrazów, podług Engera. W p. z. 2, w p. l. 3 godz. — *Xenoph. Anab. II, 1—5, 2 godz.* — Piśm. ćwiczenia domowe i extempor. co dwa tygodnie, 1 godz. — W p. z. *N. g. Berwiński*, w p. l. *N. g. Krzesiński*.
- 3) *Niemiecki*: w p. z. 4, w p. l. 3 godz. — Gram. w połączeniu z tłumaczeniem z polskiego na niemieckie. Z gram. dokończenie nauki o zdaniach i okresach, podług Schwemińskiego, w p. z. 2, w p. l. 1 godz. — Czytanie z wypisów Schwemińskiego, 1 godz. — Piśm. ćwiczenia, co miesiąc wypracowanie. Deklamacye, 1 godz. — W p. z. *N. g. Krzesiński*, w p. l. *N. g. Thomczek*.
- 4) *Polski*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz. — Z gram. Muczkowskiego nauka o zdaniach i okresach. — Czytanie i deklamacye. — Krytyka wypracowań miesięcznych. — W p. z. *N. g. Dr. Wawrowski*, w p. l. *N. g. Szymański*.
- 5) *Francuzki*: 2 godz. Z gram. Ahna aż do słów nieregul., 1 godz. Tłumaczenie z wyboru Szulca w połączeniu z piśmien. i ustnymi ćwiczeniami, 1 godz. — *N. g. Jakowski II*.

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, 2 St.
 - a) für die katholischen Schüler: Die ganze Sittenlehre nach Ontrups Katechismus. Jedes Vierteljahr eine schriftliche Arbeit. — *RL. Lic. Kegel.*
 - b) für die evangelischen Schüler: Biblische Geschichte des Neuen Testaments u. Bibelkunde, 1 St. — Christliche Sittenlehre nach dem ersten Hauptstücke des Katechismus. Bibelsprüche und Kirchenlieder wurden memorirt, 1 St. — *Pastor Werner.*
- 2) *Geschichte und Geographie*, 3 St. Wiederholung der mittl. Geschichte und die neuere bis zur französischen Revolution und die brandenb.-preussische Geschichte, nach dem Leitfaden von Jerzykowski, 2 St. — *WS. GL. Berwiński, SS. GL. Dr. v. Wawrowski.* — Mathem. und phys. Geographie, sodann allg. vergleichende Geogr. v. Europa, 1 St. — *GL. Dr. v. Wawrowski.*
- 3) *Mathematik*, im WS. 4, im SS. 3 St. — Von den Parallellinien und d. Parallelogr., von der Vergl. der Parallelogr. miteinander und mit den Dreiecken hinsichtlich des Flächeninhalts, von der Aehnl. und Ausmessung geradl. Figuren. — Die Lehre von den Potenzen; Ausz. der Quadrat- und Cubicwurzel; Wiederh. der Proportionslehre und Gl. d. 1ten Grades mit einer Unbekannten, nach Brettner's Lehrbüchern. — *OL. Dr. Sikorski.*
- 4) *Naturgeschichte*, im WS. 2, im SS. 1 St. — Zusammenstellung einzelner Mineral-Species in Gattungen. — Allgemeine Botanik, das Linné'sche System und Einiges aus dem natürlichen, nach dem Leitfaden v. Szafarkiewicz. — *GL. Szymański.*

C. Fertigkeiten: Siehe am Ende dieses Abschnittes.

Unter-Tertia.

(32 St. wöchentlich.)

Ordinarius: *Gymnasiallehrer v. Krzesiński.*

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 7, im SS. 10 St. — *Caes. de bello gallico I, 1—15, V, 1—25.* Einige Capitel wurden memorirt. 2 St. — Aus der Gram. Synt. d. modi nach Zumpt bis zum Cap. 79, verb. mit Uebers. aus Bennecke's Lesebuch, WS. 2 St., SS. 5 St. — *Exerc. und Extemp. alle 14 Tage, 1 St. — GL. v. Krzesiński.* — *Ovid Metam. I. 1—300.* Mehreres wurde memorirt, 2 St. — *WS. GL. v. Jakowicki I, SS. GL. v. Krzesiński.*
- 2) *Griechisch*, im WS. 5, im SS. 6 St. Aus der Gram. Wiederholung des Pensums v. Quarta und Fortsetzung bis zu §. 52 v. Enger's Gram. WS. 2, SS. 3 St. — Im WS. Uebers. aus dem Übungsbuch v. Jerzykowski, im SS. *Xenoph. Anab. I, 1—2, 2 St. — Exerc. abwechselnd mit Extempor. alle 14 Tage, 1 St. — WS. GL. v. Krzesiński, SS. GL. v. Jakowicki II.*
- 3) *Deutsch*, im WS. 4, im SS. 3 St. — Lektüre aus Schweminski's Lesebuch und Besprechung des Gelesenen. — Uebers. aus dem Polnischen in's Deutsche verb. mit Gram. Aus der Gram. die Satzlehre nach Schweminski. — *Declamirübungen und Beurtheilung der freien 4wöchentlichen Aufsätze. — WS. GL. Thomczek, SS. GL. v. Jakowicki II.*
- 4) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Die Satzlehre und der Periodenbau nach Muezkowski's Gram. — Lektüre, Memorirübungen und schriftliche Arbeiten mit 4wöchentlicher Correctur. — *GL. Dr. v. Wawrowski.*
- 5) *Französisch*, 2 St. — Die Elemente der Gram. bis zu den regelm. Verb. incl., verbunden mit mündlichen u. schriftlichen Uebungen nach d. poln. Uebers. v. Ahn's Gram. — *GL. v. Jakowicki II.* (Im Schuljahre 1854—1855 wurde in der IVta kein französischer Unterricht ertheilt.)

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, 2 St.
 - a) Die ganze Glaubenslehre nach Ontrup's Katechismus. Jedes Vierteljahr eine schriftliche Arbeit. — *RL. Lic. Kegel.*

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii:* 2 godz.
 - a) *Katolicy:* Nauka moralna, podług Ontrupa Katechizmu. Co kwartał jedno wypracowanie. — *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
 - b) *Ewangelicy:* Dzieje biblijne N. Testamentu i nauka biblij, 1 godz. — Nauka moralna, podług pierwszej części katechizmu luterekiego. Uczono się na pamięć miejsce z biblij i pieśni kościelnych, 1 godz. — *Pastor Werner.*
- 2) *Historja powszechna i jeografia:* 3 godz. — Powtórzenie dziejów średniowiecznych, następnie dzieje nowsze aż do rewolucyi franc. i historia prusko-brandenburska, podług Jerzykowskiego, 2 godz. — W p. z. *N. g. Berwiński*, w p. l. *N. g. Dr. Wawrowski.* — Jeografia matem. i fizyczna, następnie ogólna porównawcza jeografia Europy, 1 godz. — *N. g. Dr. Wawrowski.*
- 3) *Matematyka:* W p. z. 4, w p. l. 3 godz. — O liniach równoległych i równoległobokach, o porównaniu równoległoboków pomiędzy sobą i z trójkątami pod względem powierzchni, o podobieństwie i wymierzaniu figur prostokreślnych. — Nauka o potęgach, wyciąganiu pierwiastków kwadratowych i sześciennych; powtórzenie nauki o proporcjach i równania pierwszego stopnia z jedną nieznaną. — *N. w. Dr. Sikorski.*
- 4) *Historja naturalna:* w p. z. 2, w p. l. 1 godz. — Zestawienie pojedynczych gatunków minerałów w rodzaje; botanika ogólna, system Lineusza i niektóre rzeczy z systematu naturalnego, podług Szafarkiewicza. — *N. g. Szymański.*

C. Sztuki: Patrz na końcu tego rozdziału.

Klasa III. niższa.

(Po 32 godziny tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. gimn. Krzesiński.*

A. Języki:

- 1) *Łaciński:* w p. z. 7, w p. l. 10 godz. — *Caes. de bello gall.* I, 1—15; V, 1—25; niektórych rozdziałów uczono się na pamięć, 2 godz. — Z gram. Zumpta nauka o trybach, aż do rozdz. 79 w połączeniu z tłumaczeniem przykładów z *Benckiego cz. II*, w p. z. 2, w p. l. 5 godz. — Piśm. ćwic. domowe i extempor. co dwa tygodnie. — *N. g. Krzesiński.* — *Ovid Metam.* I, 1—300, przyczem uczono się wierszy na pamięć, 2 godz. — W p. z. *N. g. Jakowicki I.* w p. l. *N. g. Krzesiński.*
- 2) *Grecki:* w p. z. 5, w p. l. 6 godz. — Z gram. Engera powtórzenie pensum klasy IV, następnie aż do §. 52. W p. z. 2, w p. l. 3 godz. — W p. z. tłumaczenie z przykładów *Jerzykowskiego*, w p. l. *Xen. Anab.* I, 1—2. 2 godz. — Piśm. ćwic. domowe i extempor. co dwa tygodnie, 1 godz. — W p. z. *N. g. Krzesiński*, w p. l. *N. g. Jakowicki II.*
- 3) *Niemiecki:* w p. z. 4, w p. l. 3 godz. — Czytanie z wyboru *Schwemińskiego* i rozbiór czytanych ustępów. Tłumaczenie z polskiego na język niemiecki w połączeniu z gram. Z gram. nauka o zdaniach, podług *Schwemińskiego*. Deklamacye i krytyka wypracowań miesięcznych. — W p. z. *N. g. Thomczek*, w p. l. *N. g. Jakowicki II.*
- 4) *Polski:* w p. z. 3, w p. l. 2 godz. — Nauka o zdaniach i okresach, podług *Muczковского*. Czytanie, deklamacye, piśm. wypracowania co miesiąc. — *N. g. Dr. Wawrowski.*
- 5) *Francuzki*, 2 godz. Początki gram. aż do słowa regul. włącznie, ćwiczenia ustne i piśm. podług *Ahna* (na polski język przelożonego). — *N. g. Jakowicki II.* (W roku 1854—55 nie udzielano w klasie IV. języka franc.)

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii:* 2 godz.
 - a) *Katolicy:* nauka wiary, podług Ontrupa Katech. — Co kwartał jedno wypracowanie piśm. — *N. r. Lic. Ks. Kegel.*

b) *Der evangelische Religions-Unterricht* war mit der Ober-III combinirt.

- 2) *Geschichte und Geographie*, 3 St. — Geschichte des Mittelalters nach dem Leitfaden von Jerzykowski, 2 St. — Die politische Geographie von Asien und America nach Jerzykowski's Leitfaden, 1 St. — WS. *GL. v. Jakowicki II.*, SS. *GL. Dr. v. Wawrowski*.
- 3) *Mathematik*, im WS. 4, im SS. 3 St. Von der Congruenz der Vielecke, von den Parallellinien, von den Parallelogr. und von der Vergl. derselben mit einander und mit den Dreiecken hinsichtlich des Flächeninhalts. — Die 4 Spec. mit Polynomen, die Proportionslehre und Ausz. der Quadratwurzel. — WS. *GL. Jagielski*, SS. *OL. Dr. Sikorski*.
- 4) *Naturgeschichte*, im WS. 2, im SS. 1 St. — Das Thierreich nach Cuvier, allgemeine Botanik und das Wichtigste aus dem Linné'schen und natürlichen System nach dem Leitfaden von Szafarkiewicz. — *GL. Szymański*.

C. *Fertigkeiten*: Siehe am Ende dieses Abschnittes.

Quarta. A.

(WS. 32, SS. 30 St. wöchentlich.)

Ordinarius: *Gymnasiallehrer Pampuch.*

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 8, im SS. 10 St. — Corn. Nep. Hamile., Hann., Cato major und die 5 ersten Capitel aus Pomp. Atticus. WS. 2 St., SS. 3 St. — Memorirübungen von einzelnen Capiteln aus dem Gelesenen, 1 St. — Gram. nach Popliński: Wiederh. des etymologischen Theils und die Casuslehre, WS. 2, SS. 3 St. — Einübung der Gram. an den Beispielen v. Benecke, 2 St. Exere. und Extemp. alle 14 Tage abwechselnd, 1 St. — *GL. Pampuch*.
- 2) *Deutsch*, im WS. 6, im SS. 4 St. — Lesen und Uebers. in's Polnische, verb. mit Wiedererzählen des Gelesenen und Gram. nach Schweminski's Lesebuch. Aus der Gram. Wiederholung und Erweiterung des Pensums von Quinta und die Wortfolge. — Uebers. aus dem Polnischen nach Popl. Wypisy I. Thl. — Exerit. und Extemp. verbunden mit Memorirübungen. WS. *GL. Zimmermann*, SS. *GL. Pampuch*.
- 3) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Leseübungen mit gram. und Sinnerklärungen. Aus der Gram. die Satzlehre nach Muczkowski's kleiner Gram. — Deklamirübungen. — Beurtheilung der 14tägigen schriftlichen Aufsätze. — WS. *GL. v. Jakowicki II.*, SS. *GL. Dr. v. Wawrowski*.
- 4) *Französisch*, im WS. 3, im SS. 4 St. — Wie in Unter-III. — *GL. v. Jakowicki II.*

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, 2 St.
 - a) Wiederholung der biblischen Geschichte mit Ansschluss der Glaubens- und Sittenlehre, nach Ontrup und Tyc. — *RL. Lic. Kegel*.
 - b) *die evangelischen Schüler* waren mit der Ober-III combinirt.
- 2) *Geschichte und Geographie*, 4 St. — Griech. Gesch. bis zum Tode Alex. d. Grossen und römische Gesch. bis zum Unterg. des weström. Reich's, nach Jerzykowski's Leitfaden, 2 St. — Die politische Geogr. v. Europa, Afrika und Australien, nach Jerzykowski's Leitfaden, 2 St. — *GL. Dr. v. Wawrowski*.
- 3) *Mathematik*, im WS. 4, im SS. 3 St. — Planimetrie bis zur Congruenz der Vielecke und die 4 Species mit Monomen, nach Brettner's mathematischen Lehrbüchern. — *OL. Dr. Sikorski*.
- 4) *Naturgeschichte*, nur im WS. 2 St. — Beschreibung einzelner Thiere und Mineralien nach dem Leitfaden von Szafarkiewicz. — *GL. Szymański*.

C. Fertigkeiten:

- 1) *Zeichnen*: seit Ostern 1 St. — *Prof. Dr. Szostakowski*
- 2) *Gesang*: Siehe am Ende dieses Abschnittes.

- b) *Ewangelicy*: pobierali lekye wspólnie z uczniami ewang. klasy III. wyższej.
- 2) *Historja powszechna i jeografia*: 3 godz.—Dzieje średniowieczne, podług Jerzykowskiego, 2 godz. — Jeografia polityczna Azji i Ameryki, podług Jerzykowskiego, 1 godz.—W p. z. N. g. *Jakowicki II.*, w p. l. N. g. *Dr. Wawrowski.*
- 3) *Matematyka*: w p. z. 4, w p. l. 3 godz.—O przystawianiu wieloboków, o liniach równoległych, równoległobokach i o porównaniu tychże pomiędzy sobą i z trójkątami pod względem powierzchni. — Cztery działania z wielowyrzami, proporce, wyciąganie pierwiastków kwadratowych.—W p. z. N. g. *Jagielski*, w p. l. N. w. *Dr. Sikorski.*
- 4) *Historja naturalna*: w p. z. 2, w p. l. 1 godz. — Królestwo zwierząt, podług Cuviera, botanika ogólna i najważniejsze rzeczy z systemu Lineuszewego i naturalnego podług Szafarkiewicza. N. g. *Szymański.*

C. *Sztuki*: Patrz na końcu tego rozdziału.

Klasa IV. A.

(W półr. zim. po 33, w półr. lat. po 30 godz. tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. gimn. Pampuch.*

A. *Języki*:

- 1) *Łaciński*: w p. z. 8, w p. l. 10 godz. — Corn. Nep. Hamile., Hann., Cato major i 5 pierwszych rozdz. z Pompon. Attic. W p. z. 2, w p. l. 3 godz.—Uczono się niektórych rozdziałów na pamięć, 1 godz.—Z gram. Poplińskiego powtórzenie etymologii, następnie składnia przypadków, w p. z. 2, w p. l. 3 godz. — Tłómaczenia przykładów Benekiego cz. I, 2 godz., — Piśm. ćwic. domowe i extempor. co dwa tygodnie, 1 godz. — N. g. *Pampuch.*
- 2) *Niemiecki*: w p. z. 6, w p. l. 4 godz.—Czytanie i tłómaczenie z niemieckiego na język polski w połączeniu z opowiadaniem czytanych wzorów, podług Schwemińskiego. Z gram. powtórzenie i rozszerzenie pensum klasy V. i następstwo wyrazów. Tłómaczenie z polskiego, podług wyp. Poplińskiego, cz. I. Piśm. ćwiczenia i extempor. w połączeniu z deklamacyami. — W p. z. N. g. *Zimmermann*, w p. l. N. g. *Pampuch.*
- 3) *Polski*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz.—Czytanie w połączeniu z objaśnieniami. Z gram. małej Muczkowskiego nauka o zdaniach, deklamacye, wypracowania co dwa tygodnie. — W p. z. N. g. *Jakowicki II.*, w p. l. N. g. *Dr. Wawrowski.*
- 4) *Francuzki*: w p. z. 3, w p. l. 4 godz. — To samo co w klasie III niższej.—N. g. *Jakowicki II.*

B. *Nauki*:

- 1) *Nauka religii*: 2 godz.
- a) *Katolicy*: powtórzenie dziejów biblijnych w połączeniu z nauką wiary i moralności, podług Ontrupa i Tyca.—N. r. *Lic. Ks. Kegel.*
- b) *Ewangelicy*: pobierali lekye wspólnie z uczniami ewang. klasy III. wyższej.
- 2) *Historja powsz. i jeografia*: 4 godz.—Dzieje greckie aż do śmierci Alex. W. i rzymskie aż do upadku państwa zachodnio-rzymskiego, podług Jerzykowskiego, 2 godz. — Polityczna jeografia Europy, Afryki i Australii, podług Jerzykowskiego, 2 godz. — N. g. *Dr. Wawrowski.*
- 3) *Matematyka*: w p. z. 4, w p. l. 3 godz.—Planimetria aż do przystawiania wieloboków, cztery działania z jednowyrzami, podług Brettnera.—N. w. *Dr. Sikorski.*
- 4) *Historja naturalna*: tylko w p. z. 2 godz. Opis zwierząt i minerałów, podług Szafarkiewicza.—N. g. *Szymański.*

C *Sztuki*:

- 1) *Rysunki*: od Wielkiénocy 1 godz. — *Prof. Dr. Szostakowski.*
- 2) *Śpiewy*: Patrz na końcu tego rozdziału.

Quarta B.

(WS. 32, SS. 30 St. wöchentlich.)

Ordinarius: Gymnasiallehrer Thomczek.

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 8, im SS. 10 St. — Corn. Nep. Milt., Them., Arist., Paus. Mehre Capitel wurden memorirt, 3 St.; sonst wie in Quarta A. — *GL. Thomczek.*
- 2) *Deutsch*. Wie in Quarta A. — WS. *GL. Pampuch*, SS. *GL. Zimmermann.*
- 3) *Polnisch*. Combinirt mit Quarta A.
- 4) *Französisch*. Wie in IV A. — *GL. v. Jakowicki II.*

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*. Combinirt mit Quarta A.
- 2) *Geschichte und Geographie*. Combinirt mit Quarta A.
- 3) *Mathematik*. Wie in Quarta A. — *GL. Jagielski.*
- 4) *Naturgeschichte*, nur im WS. 2 St. — Combinirt mit Quarta A.

C. Fertigkeiten:

- 1) *Zeichnen*: wie in Quarta A. — *Prof. Dr. Szostakowski.*
- 2) *Gesang*: Siehe am Ende dieses Abschnittes.

Quinta.

(32 St. wöchentlich.)

Ordinarius: Gymnasiallehrer Zimmermann.

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 8, im SS. 10 St. — Etymologie nach Popliński's Gram., verb. mit der Uebers. entsprechender Stücke aus Popl. Uebungsbuche. WS. 6, SS. 8 St. — Memorirübungen, 1 St. — Exere. u. Extemp. (alle 14 Tage) 1 St. — *GL. Jagielski.*
- 2) *Deutsch*, im WS. 6, im SS. 4 St. — Lesen, Nacherzählen und Uebers. aus Schweminski's Lesebuch, verb. mit der Gram. Aus der Gram. der etymol. Th. speciell nach Jerzykowski. — Uebers. aus dem Poln. in's Deutsche nach Popliński's Wybór. — Exere. und Extemp., verb. mit Deklamirübungen. — *GL. Zimmermann.*
- 3) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Aus der kleinen Gram. v. Muezkowski die Lehre vom Verb. und das Wesentlichste aus der Satz- und Interpunctionslehre. — Lese- und Declamirübungen. — Beurtheilung der 14tägigen schriftlichen Arbeiten. — WS. *GL. Dr. v. Wawrowski*, SS. *GL. Jagielski.*

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, im WS. 2, im SS. 3 St.
 - a) für die katholischen Schüler: Biblische Geschichte des Neuen Testaments, nach Tyc, 1 St. — Glaubenslehre nach Ontrup: über die h. Sakramente, die zehn Gebote und die Kirchengebote, 1 St. — Nach Ostern: Erklärung der kirchlichen Festtage und Ceremonien, 1 St. — *RL. Lic. Kegel.*
 - b) für die evangelischen Schüler: Biblische Geschichte des alten Testaments, WS. 1, SS. 2 St. — Das zweite Hauptstück des Katechismus, 1 St. — Bibelsprüche und Kirchenlieder wurden memorirt. — *Pastor Werner.*
- 2) *Geographie und Geschichte*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Aus der Geogr.: die Gebirge, die wichtigsten Flüsse, Seen, Inseln und Canäle der 5 Welttheile, nach Jerzykowski's Leitfaden. Geschichte des Alterthums bis zum trojan. Kriege. — WS. *GL. Dr. v. Wawrowski*, SS. *GL. Zimmermann.*

Klasa IV B.

(W półr. zim. po 32, w półr. lat. po 30 godz. tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. gimn. Thomczek.*

A. Języki:

- 1) *Łaciński:* w p. z. 8, w p. l. 10 godz. — Corn. Nep.: Milt., Them., Arist., Paus.; przyczem uczono się niektórych rozdziałów na pamięć, 3 godz.; z resztą to samo, co w kl. IV A. — *N. g. Thomczek.*
- 2) *Niemiecki:* To samo, co w kl. IV A. — W p. z. *N. g. Pampuch*, w p. l. *N. g. Zimmermann.*
- 3) *Polski:* w połączeniu z klasą IV A.
- 4) *Francuzki:* To samo, co w kl. IV A. — *N. g. Jakowicki II.*

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii:* w połączeniu z kl. IV A.
- 2) *Historia powszechna i jeografia:* w połączeniu z kl. IV A.
- 3) *Matematyka:* To samo, co w kl. IV A. — *N. g. Jagielski.*
- 4) *Historia naturalna:* tylko w p. z. 2 godz. W połączeniu z kl. IV A.

C. Sztuki:

- 1) *Rysunki:* jak w klasie IV A. — *Prof. Dr. Szostakowski.*
- 2) *Śpiewy:* Patrz na końcu tego rozdziału.

Klasa V.

(Po 32 godziny tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. gimn. Zimmermann.*

A. Języki:

- 1) *Łaciński:* w p. z. 8, w p. l. 10 godz. — Etymologia, podług gram. Poplińskiego, w połączeniu z tłumaczeniem przykładów z Poplińskiego, w p. z. 6, w p. l. 8 godz. — Ćwiczenia pamięciowe, 1 godz. — Piśm. ćwiczenia domowe i extempor. (co dwa tygodnie) 1 godz. — *N. g. Jagielski.*
- 2) *Niemiecki:* w p. z. 6, w p. l. 4 godz. — Czytanie, opowiadanie i tłumaczenie z wyboru Schwemiuskiego, w połączeniu z gram. — Z gram. Jerzykowskiego część etymologiczna. Tłumaczenie z polskiego na niemieckie, podług wyboru Poplińskiego. Piśm. ćwiczenia domowe i extemp. w połączeniu z deklamacjami. — *N. g. Zimmermann.*
- 3) *Polski:* w p. z. 3, w p. l. 2 godz. — Z małej gram. Muczkowskiego nauka o słowie, zdaniu i interpunkcyi. — Czytanie i deklamacye. Piśm. ćwiczenia co dwa tygodnie. — W p. z. *N. g. Dr. Wawrowski*, w p. l. *N. g. Jagielski.*

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii:* w p. z. 2, w p. l. 3 godz.
 - a) *Katolicy:* Dzieje biblijne Now. Testamentu, podług Tyca, 1 godz. — Z nauki wiary, podług Ontrupa, o Sakramentach śś., przykazaniach Bożych i kościelnych, 1 godz. — Po Wielkiejnoey objaśnianie katolickich świąt i ceremonii, 1 godz. — *N. r. Lic. Ks. Kegel.*
 - b) *Ewangelicy:* Dzieje biblijne Star. Testamentu, w p. z. 1, w p. l. 2 godz. — Drugi rozdział katechizmu, 1 godz. — Uczono się na pamięć miejsce z biblii i śpiewów kościelnych. — *Pastor Werner.*
- 2) *Jeografia i historia powszechna:* w p. z. 3, w p. l. 2 godz. — Góry, ważniejsze rzeki, jeziora, wyspy, kanały pięciu części ziemi, podług Jerzykowskiego. Dzieje starożytne aż do wojny trojańskiej. — W p. z. *N. g. Dr. Wawrowski*, w p. l. *N. g. Zimmermann.*

- 3) *Rechnen*, im WS. 4, im SS. 3 St. — Die gewöhnl. u. die Decimalbrüche, die Lehre von den Verhältn. und Proport., und deren Anwendung auf die bürgerl. Rechnungsarten, nach Brettner's Leitfaden. — *GL. Zimmermann*.
- 4) *Naturgeschichte*, nur im SS. 2 St. — Aus der Botanik Beschr. einzelner Pflanzen nach dem Leitfaden von Szafarkiewicz. — *GL. Szymański*.

C. Fertigkeiten:

- 1) *Kalligraphie*, 2 St. — Nach gedruckten Vorlegeblättern. — *GL. Pampuch*.
- 2) *Zeichnen*, 2 St. — Nach Vorlegeblättern. — *Prof. Dr. Szostakowski*.
- 3) *Gesang*, 2 St. — Einübung der Kirchengesänge und 2stimmiger Lieder; Wiederh. des Pensums von Sexta; Erklär. aller Dur-Tonleiter und Dur-Dreiklänge, verb. mit rhythmisch-melodischen Uebungen im Tontreffen. — *GL. Zimmermann*.

Sexta.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: *Gymnasiallehrer Szymański.*

A. Sprachen:

- 1) *Latein*, im WS. 8, im SS. 10 St. — Etymologie bis zum regelm. Verb. incl. nach Popl. kl. Gram., verb. mit Uebers. aus dem Lat. in's Poln. und umgekehrt aus Popl. Beispielen, WS. 6, SS. 7 St. — Memorirübungen, 1 St. — Exere. und Extemp. WS. 1, SS. 2 St. — *GL. Szymański*.
- 2) *Deutsch*, im WS. 6, im SS. 4 St. — Lesen und Uebers. in's Polnische, verb. mit Wiedererzählen des Gelesenen aus Popl. Auswahl. — Uebers. aus dem Poln. in's Deutsche nach Popl. Elementarbuch, verb. mit Gram. Aus der Gram.: die Etymologie bis zum unregelm. Verbum, nach Jerzykowski's kleiner Gram. — Exere. und Extemp. — WS. *GL. Pampuch*, SS. *GL. Zimmermann*.
- 3) *Polnisch*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Aus der Gram. die Etymologie bis zum Verbum nach Szostakowski's Gram. — Lese- und Memorirübungen. — Schriftliche Arbeiten (alle 14 Tage). — WS. *GL. Dr. v. Wawrowski*, SS. *GL. Szymański*.

B. Wissenschaften:

- 1) *Religionslehre*, im WS. 2, im SS. 3 St.
 - a) Biblische Gesch. des Alten Testaments und aus der Glaubenslehre: die Erklärung des apostolischen Symbolums nach dem kleinen Katechismus von X. A. R., 2 St. — Nach Ostern: Vorber. zur ersten h. Beichte und Communion. — *RL. Lic. Kegel*.
 - b) der *evangelische Religionsunterricht* war mit der Quinta combinirt.
- 2) *Geographie und Geschichte*, im WS. 3, im SS. 2 St. — Das Wichtigste aus der mathem. Geographie und kurze Uebersicht der phys. und polit. Geogr. von Europa, Asien, Africa und Australien, nach dem Leitfaden von Jerzykowski. — WS. *GL. v. Jakowicki II*, SS. *GL. Pampuch*. Die wichtigsten Momente der allg. Geschichte. — WS. *GL. Szymański*, SS. *GL. Pampuch*.
- 3) *Rechnen*, im WS. 4, im SS. 3 St. — Das Numeriren, die 4 Operationen mit unbenannten und benannten Zahlen, auch die Anfangsgründe der Lehre von den Brüchen, nach Brettner's Leitfaden. — *GL. Jagielski*.
- 4) *Naturgeschichte*, nur im SS. 2 St. — Beschreibung einzelner Pflanzen nach dem Leitfaden von Szafarkiewicz. — *GL. Szymański*.

C. Fertigkeiten:

- 1) *Kalligraphie*, 2 St. — Nach Vorlegeblättern. — *GL. Pampuch*.
- 2) *Zeichnen*, 2 St. — Uebungen im Zeichnen nach leichten Vorlegeblättern. — *Prof. Dr. Szostakowski*.
- 3) *Gesang*, 2 St. — Einübung der Kirchengesänge und 2stimmiger Lieder; Erklärung der musikalischen Zeichen, Noten und Pausen, der Dur-Tonleiter und Dur-Dreiklänge aus C, G, D, A, E nebst rhythmisch-melodischen Uebungen. — *GL. Zimmermann*.

- 3) *Rachunki*: w p. z. 4, w p. l. 3 godz. — Ułamki zwyczajne i dziesiętne, nauka o stosunkach i proporcjach z praktycznym zastosowaniem do rachunków powszedniego życia, podług Brettnera. — *N. g. Zimmermann*.
- 4) *Historja naturalna*: tylko w p. l. 2 godz. — Opis roślin, podług Szafarkiewicza. — *N. g. Szymański*.

C. Sztuki:

- 1) *Kaligrafia*: 2 godz. — Podług litograf. wzorów. — *N. g. Pampuch*.
- 2) *Rysunki*: 2 godz. — Podług wzorów. — *Prof. Dr. Szostakowski*.
- 3) *Śpiewy*: 2 godz. — Ćwiczenie w śpiewie pieśni kościelnych i pieśni na dwa głosy; powtórzenie pensum kl. VI; wyjaśnienie wszystkich skal z dur i akordów z dur, w połączeniu z ćwiczeniami rytmiczno-melodyjnemi; ćwiczenia w trafianiu tonów. — *N. g. Zimmermann*.

Klasa VI.

(Po 32 godziny tygodniowo.)

Ordynaryusz: *Naucz. gimn. Szymański*.

A. Języki:

- 1) *Łaciński*: w p. z. 8, w p. l. 10 godz. — Etymologia aż do słowa regul. włącznie, podług mniejszej Gram. Poplińskiego, w połączeniu z tłumaczeniem z łacińskiego na polskie i odwrotnie z Przykl. Popliń., w p. z. 6, w p. l. 7 godz. — Ćwiczenia pamięciowe, 1 godz. — Piśm. ćwiczenia domowe i extempor. W p. z. 1, w p. l. 2 godz. — *N. g. Szymański*.
- 2) *Niemiecki*: w p. z. 6, w p. l. 4 godz. — Czytanie i tłumaczenie na język polski, w połączeniu z opowiadaniem kawałków czytanych w niem. Wyborze Poplińskiego. — Tłumaczenie z polskiego na język niemiecki, podług książeczki element. Poplińskiego, w połączeniu z gram. — Z Gram. etymologia aż do słów nieregul., podług małej Gram. Jerzykowskiego. — Ćwiczenia domowe i extempor. — W p. z. *N. g. Pampuch*, w p. l. *N. g. Zimmermann*.
- 3) *Polski*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz. — Z gram. Szostakowskiego etymologia aż do słowa. — Czytanie i deklamacye. — Ćwiczenia piśm. co dwa tygodnie. — W p. z. *N. g. Dr. Wawrowski*, w p. l. *N. g. Szymański*.

B. Nauki:

- 1) *Nauka religii*: w p. z. 2, w p. l. 3 godz.
 - a) *Katolicy*: Dzieje St. Testamentu, z nauki wiary objaśnienie składu apostolskiego, podług małego katechizmu X. A. R., 2 godz. — Po Wielkiéjnoey przygotowanie do pierwszej spowiedzi i komunii ś. — *N. r. Lic. Ks. Kegel*.
 - b) *Ewangelicy*: pobierali lekye wspólnie z uczniami ewang. klasy V.
- 2) *Jeografia i historia powszechna*: w p. z. 3, w p. l. 2 godz. — Wyobrażenia ogólne z jeografii matem. i krótki przegląd fizycznej jakoteż politycznej jeogr. Europy, Azji, Afryki i Australii, podług Jerzykowskiego. — W p. z. *N. g. Jakowicki II*, w p. l. *N. g. Pampuch*. — Niektóre najważniejsze wypadki z dziejów powszechnych. — W p. z. *N. g. Szymański*, w p. l. *N. g. Pampuch*.
- 3) *Rachunki*: w p. z. 4, w p. l. 3 godz. — Liczenie, cztery działania z liczbami nieoznaczonemi i oznaczonemi, jakoteż początki nauki o ułamkach, podług Brettnera. — *N. g. Jagielski*.
- 4) *Historja naturalna*: tylko w p. l. 2 godz. — Opis roślin, podług Szafarkiewicza. — *N. g. Szymański*.

C. Sztuki:

- 1) *Kaligrafia*: 2 godz. — Podług wzorów. — *N. g. Pampuch*.
- 2) *Rysunki*: 2 godz. — Podług łatwych wzorów. — *Prof. Dr. Szostakowski*.
- 3) *Śpiewy*: 2 godz. — Ćwiczenie w śpiewie pieśni kościelnych i pieśni na dwa głosy; objaśnienia znaków muzycznych, nót i pauz, skali z dur i akordów z C, G, D, A, E wraz z ćwiczeniami rytmiczno-melodyjnemi. — *N. g. Zimmermann*.

Fertigkeiten:

- 1) *Zeichnen.* Diesen Unterricht ertheilte für Schüler von Unter-Tertia aufwärts in 2 Stunden wöchentlich der *Prof. Dr. Szostakowski.*
- 2) *Gesang:* 3 St., für die geübteren Säger von Quarta aufwärts. Einübung von Kirchengesängen, Chören und anderen mehrstimmigen Gesängen. — *GL. Zimmermann.*
- 3) *Gymnastische Uebungen:* 4 St. wöchentlich in 2 Abtheilungen. — *OL. Molinski* und *GL. v. Jakowicki II.*

Die Unterrichtssprache.

- 1) *Im Wintersemester.* Die Unterrichtssprache in den 5 unteren Klassen war die polnische, mit der Beschränkung, dass in der Unter-Tertia bei einem Theile des lateinischen Unterrichts, und in der Ober-Tertia bei dem griechischen Prosaiker und dem gesammten lateinischen Unterrichte, den Dichter ausgenommen, das Deutsche als Unterrichtssprache gebraucht wurde. In den Secunden und Primen wurde die Religionslehre, das Polnische, ein lateinischer und ein griechischer Dichter polnisch, alles Andere deutsch vorgetragen.
- 2) *Im Sommersemester.* In den 3 unteren Klassen wurde mit Ausnahme der Geographie Alles polnisch vorgetragen, in den 6 oberen war das Deutsche die Unterrichtssprache, mit der Beschränkung, dass in denselben die Religion, das Polnische und das Hebräische, und ausserdem:

<i>in den IIIen</i>		<i>in den IIen</i>		<i>in der U.-I.</i>		<i>in der Ober-I.</i>	
Mathem.	in 3 St.	Französ.	in 2 St.	Griech. Dicht.	in 2 St.	Griechisch	in 4 St.
Französisch	— 2 —	Griech. Dichter	— 2 —	Arithm.	— 1 —		
Geschichte	— 2 —		4 St.	Math. Ueb.	— 1 —		
	7 St.				4 St.		

polnisch ertheilt wurden.

Sztuki:

- 1) *Rysunki*: Lekcje rysunków udzielał uczniom klas wyższych od kl. III. niższej począwszy w dwóch godzinach na tydzień Prof. Dr. Szostakowski.
- 2) *Śpiewy*: Bieglejsi śpiewacy od kl. IV. począwszy aż do kl. I. ćwiczyli się w śpiewie pieśni kościelnych, chorałów i innych pieśni na kilka głosów w dwóch godzinach na tydzień pod przewodnictwem N. g. Zimmermanna.
- 3) *Ćwiczenia gimnastyczne* odbywały się w 4ech godzinach na tydzień, w dwóch oddziałach, pod dozorem N. w. Molińskiego i N. g. Jakowickiego II.

Język wykładowy.

- 1) *W półroczu zimowém*. Językiem wykładowym w pięciu niższych klassach był język polski, z tym wyjątkiem, że w kl. III. niższej naukę języka łacińskiego w części, a w III. wyższej greckiego prozaika i wszystkę łacinę, (tylko nie poetę) wykładano po niemiecku. W kl. II. i I. używał się język polski przy wykładzie nauki religii, języka i literatury polskiej, jako też przy tłumaczeniu łacińskiego i greckiego poety; resztę przedmiotów w tych klassach udzielano w języku niemieckim.
- 2) *W półroczu latowém*. W trzech niższych klassach wszystkie przedmioty z wyjątkiem jeografii wykładano po polsku, w sześciu zaś wyższych po niemiecku; tylko religią, język polski i hebrejski, jako też:

<i>w Tercjach</i>		<i>w Sekundach</i>		<i>w Prymie niż.</i>		<i>w Prymie wyż.</i>
matemat.	w 3 godz.	jęz. franc.	w 2 godz.	poetę greck.	w 2 godz.	jęz. grecki w 4 godz.
jęz. franc.	— 2 —	poetę greck.	— 2 —	arytmet.	— 1 —	
historią pow.	— 2 —	4 godz.		ćwicz. matem.	— 1 —	
7 godz.				4 godz.		

udzielano w języku polskim.

Aufgaben zu den schriftlichen Ausarbeitungen

in den 4 obersten Klassen.

Zadania do wypracowań piśmiennych

w 4 wyższych klassach.

Ober-Prima.

Klassa I. wyższa.

I. Im Lateinischen.

I. W języku łacińskim.

- 1) Quibus rebus commotus Antiochus bellum cum Romanis suscipere ausus est?
- 2) De animi magnitudine.
- 3) Uter major, Hannibal an Scipio?
- 4) De Rhodiorum in rempublicam Romanam meritis.
- 5) Enarratur argumentum libri Ciceroniani de senectute.
- 6) De dictatura.
- 7) Quibus rebus factum sit, ut Samnites in Romanorum ditionem venirent.
- 8) Brevis enarratio bellorum Persicorum.

II. Im Deutschen.

II. W języku niemieckim.

- 1) Die Gesellschaft nach ihrem guten und schädlichen Einflusse auf die menschliche Bildung.
- 2) Der Charakter des Ulysses.
- 3) Die Vorzüge der Geschichtsschreibung des Livius.
- 4) Ueber den Spaziergang von Schiller.
- 5) Die Verschwörung Catilina's nach Sallust.
- 6) Das Leben bildet den Mann und wenig bedeuten die Worte.
- 7) Wodurch unterscheidet sich wesentlich die neuere Geschichte vom Mittelalter.

III. Im Polnischen.

III. W języku polskim.

- 1) Czy życie ludzkie, jak pospolicie twierdzą, jest zbyt krótkie?
- 2) Jakie szczególnie okoliczności sprzyjały wydoskonaleniu się wymowy w Polsce w wieku szesnastym.
- 3) Porównanie Marcina Bielskiego z Maciejem Strykowskiem, historyków.
- 4) Na czym młodzieniec ma zasadzać nadzieję przyszłości.
- 5) Życie jest ciągłą szkołą.
- 6) Przyszłość próżniaka.
- 7) Jaki wywiera wpływ na człowieka wiara w nieśmiertelność duszy?
- 8) Dla czego poezya polska w wieku 17tym i pierwszej połowie 18go kwitnąć nie mogła?

Unter - Prima.

Klassa I niższa.

I. Im Lateinischen.

I. W języku łacińskim.

- 1) Quibus artibus Tarquinius Priscus regno potitus est?
- 2) Tarquiniorum consilia et spes regni recuperandi ad irritum cadunt.
- 3) Quomodo factum sit, ut Romae tribuni plebis crearentur?
- 4) Quae ex bellis cum Persis gestis in Graecos redundarint commoda?
- 5) De Themistoclis in rempublicam Atheniensium meritis.
- 6) Caesar et Pompejus quomodo inter se obtrecharint, enarretur.
- 7) M. Tullium Ciceronem ut vita clarum, ita ingenio maximum fuisse.
- 8) De illis vitae praeceptis, quae Horatius ep. I. 2. adolescentibus imprimis commendare studet.
- 9) Quibus rationibus Cicero in oratione Ligariana efficere studeat, ut Caesar eandem, qua multos alios cives conservavit, clementiam impertiat Ligario.
- 10) De praecipuis causis, quibus factum sit, ut Romanorum mores depravarentur.

II. Im Deutschen.

II. W języku niemieckim.

- 1) Von der Gewalt, die alle Menschen bindet, befreit der Mensch sich, der sich überwindet.
- 2) Kurzer Ueberblick der Römischen Geschichte.
- 3) Charakteristik des Sokrates nach der Apologie Platos.
- 4) Inhalt des Platonischen Kriton.
- 5) Die Folgen des peloponnesischen Krieges.
- 6) Geistige Vorzüge ohne sittlichen Ernst haben keinen Werth.
- 7) Ueber Schillers Gedicht: die Theilung der Erde.
- 8) Der Unterschied zwischen Freiheit und Willkür.
- 9) Ueber Schillers Gedichte: Die Worte des Glaubens, und: die Worte des Wahns.

III. Im Polnischen.

III. W języku polskim.

- 1) W szczęściu bądź umiarkowany, w nieszczęściu mężny.
- 2) Trudno wszystkim dogodzić.
- 3) Jakiemi drogami szła oświata do Polski za panowania Piastów?
- 4) Wpływ rolnictwa na oświatę ludzkości.
- 5) Nie zawsze szczęście ze zasługą w parze.
- 6) Szkodliwe skutki odwłaczania pracy.
- 7) Znaczenie oka i ucha dla umysłowego życia człowieka.
- 8) Charakter poezji polskiej we wieku 16tym.
- 9) Dla czego narody bez potrzeb są ubogie?
- 10) Czém się pilność nagradza?

Ober - Secunda.**Klassa II wyższa.****I. Im Deutschen.****I. W języku niemieckim.**

- 1) Vorgethan und nachgedacht, hat Manchen in gross Leid gebracht.
- 2) Der Gedankengang in Schillers „Klage der Ceres“.
- 3) Arion, eine Erzählung nach A. W. Schlegel, oder: der Gedankengang in Göthes Erbkönig.
- 4) Trostgründe bei verfehlten guten Absichten.
- 5) Welche Vortheile hat ein Küstenland vor einem Binnenlande?
- 6) Entwicklung des Gedankenganges in Goethe's „Sänger.“
- 7) Worin hat die Anhänglichkeit des Menschen an seine Heimath ihren Grund?
- 8) Inhalts-Angabe des Gedichtes von Goethe „die Seefahrt.“
- 9) Das Vergnügen ist ein kühlender Schatten, in welchem der Wanderer ausruhen, aber nicht liegen bleiben soll.
- 10) Die Erinnerung an überstandene Mühen ist nicht blos angenehm, sondern auch förderlich.

II. Im Polnischen.**II. W języku polskim.**

- 1) Mój życiorys.
- 2) Wykształcenie naukowe nie ma wartości bez wykształcenia serca.
- 3) Jakimi sztukami i naukami się Rzymianie zajmowali, a jakie zaniedbywali.
- 4) Jakie się okoliczności do wzrostu żeglugi i handlu Fenicyan przyczyniły?
- 5) Sui cuique mores fingunt fortunam.
- 6) Mowa przy założeniu kamienia węgielnego do gimnazyum.
- 7) Korzyści żeglugi.
- 8) I zwierzęta mogą nam być często przykładem.
- 9) Pożytek drzewa.
- 10) Porównanie życia ludzkiego z rzeką.

Unter - Secunda.**Klassa II niższa.****I. Im Deutschen.****I. W języku niemieckim.**

- 1) Der grösste Verlust ist der Verlust der Zeit.
- 2) Der Jüngling lebt mehr für die Hoffnung, der Greis mehr für die Erinnerung.
- 3) Schillers Ballade „der Graf von Habsburg“ in Prosa erzählt.
- 4) Der Müssiggänger und der Arbeitsame. Eine Parallele.
- 5) Inhalts-Angabe der 3ten Scene des 4ten Aufzuges aus Wilhelm Tell.
- 6) Freie Nacherzählung des Schiller'schen Gedichtes „die Kraniche des Ibykus.“

- 7) Ueber die Macht der Gewohnheit.
- 8) Geschwinder Entschluss bringt oft Verdruss.
- 9) Warum soll man keinen Theil des Lebens ungenützt lassen?
- 10) Gedanken und Empfindungen bei Anhörung eines schönen Glockengeläutes.

II. Im Polnischen.

II. W języku polskim.

- 1) O jakiej młodzieży dobre na przyszłość mieć można nadzieje?
- 2) Prawdy a żartów jak soli zażywaj, bo często przesolisz.
- 3) Myśli nasuwające się przy czytaniu książek.
- 4) Co znaczą słowa wieszczka: „cnota skarb wieczny, cnota klejnot drogi.“
- 5) Krótka osnowa powieści historycznej Adama Mickiewicza pod tytułem Grażyna.
- 6) Czy przy wykształceniu wychowanie potrzebne?
- 7) Myśli nad grobem przyjaciela.
- 8) W jakim celu zmienił Solon podział narodu Ateńskiego?
- 9) Przyjemności życia wiejskiego.
- 10) Powrót Wacława (Marya Malczewskiego II, 14).

II. Verordnungen der vorgesetzten Behörden.

- 1) *Vom 23. August 1855.* Mittheilung einer Verfügung, nach welcher in bestimmten Fällen bei der Aufnahme 12-, 13- und 14jähriger Schüler in die 3 untersten Klassen Dispensationen von der getroffenen Festsetzung des höchsten Alters ertheilt werden können.
- 2) *Vom 1. September 1855.* Empfehlung einer von Dr. Brüllow, Lehrer an der Realschule zu Posen, in dem Verlage von G. Reimer in Berlin herausgegebenen botanischen Wandkarte.
- 3) *Vom 18. October 1855.* Die fünfte etatsmässige Gymnasiallehrerstelle wird dem bisherigen interimistischen Gymnasiallehrer *Isidor Thomczek* vom 1. Juli p. definitiv übertragen.
- 4) *Vom 26. October 1855.* Mittheilung eines Ministerial-Rescripts vom 5. October ej. in Betreff des bei Reklamationen der in ihren Civilämtern unabhkömmlichen militärpflichtigen Beamten zu beobachtenden Verfahrens.
- 5) *Vom 28. November 1855.* Nach der Bestimmung Sr. Exzellenz des Herrn Ministers der geistlichen etc. Angelegenheiten dürfen an Gymnasiallehrer keine Gehaltsvorschüsse gezahlt werden.
- 6) *Vom 29. December 1855.* Empfehlung der deutschen Kaisergeschichte von W. Giesebrecht zur Berücksichtigung beim Geschichtsunterricht und zur Anschaffung für die Schülerbibliothek. (2 Exemplare sind angeschafft worden.)
- 7) *Vom 29. December 1855.* Mittheilung einer Verfügung, nach welcher bei Beurtheilung der Reife für die Universität die Anwendung der in dem Prüfungs-Reglement vom 4. Juni 1834 unter Lit. C. §. 28 enthaltenen Bestimmung nicht mehr eintreten darf.
- 8) *Vom 31. December 1855.* Das Gymnasium erhält ein Exemplar des Protokolls von der zwölften Versammlung der Directoren der westphälischen Gymnasien und höheren Bürgerschulen zur Kenntnissnahme und Weiterbeförderung.
- 9) *Vom 1. Februar 1856.* Mittheilung des Ministerial-Rescripts vom 7. Januar c. den Normalplan für den Gymnasial-Unterricht betreffend.
- 10) *Vom 1. Februar 1856.* Mittheilung des Ministerial-Rescripts vom 12. Januar c. erläuternde und abändernde Bestimmungen in Bezug auf das Abiturienten-Reglement vom 4. Juni 1834 betreffend.
- 11) *Vom 7. März 1856.* Der Director wird beauftragt, eine specielle Wohnungsstatistik der Schüler des Gymnasiums einzureichen.
- 12) *Vom 7. März 1856.* Mittheilung einer Verfügung, in welcher sich das Königl. Provinzial-Schul-Collegium sowohl über die bei Versetzungen zu beobachtende Strenge als auch über die Unterrichtsmethode im Allgemeinen ausspricht.
- 13) *Vom 8. März 1856.* Die Schüler sollen auf die gemeinschädlichen Folgen, welche aus der Liebhaberei, sich Eiersammlungen anzulegen, mittelbar hervorgehen, hingewiesen und davon abgemahnt werden.
- 14) *Vom 31. März 1856.* Mittheilung einer Verfügung, betreffend die für die katholischen Gymnasien der Provinz nöthigen Abweichungen von dem unter dem 7. Januar c. festgesetzten allgemeinen Gymnasial-Lehrplan. — Der neue Lehrplan wurde am 4. April 1856 im hiesigen Gymnasium eingeführt.
- 15) *Vom 25. April 1856.* Mittheilung eines Ministerial-Rescripts vom 10. April 1856, betreffend die Methoden beim Erlernen der Vocabeln in der lateinischen und griechischen Sprache.
- 16) *Vom 29. April 1856.* Empfehlung des in dem Verlage von Gaber und Richter in Dresden erschienenen Holzschnittes des gekreuzigten Heilandes.
- 17) *Vom 15. Mai 1856.* Mittheilung des Ministerial-Rescripts vom 5. Mai ej., wonach das Schulgeld für jeden nicht befreiten Schüler neben dem etatsmässigen Turn- und Bibliotheken-Beitrag vom 1. Juli c. ab auf 16 Thaler jährlich erhöht wird.

II. Rozporządzenia Wyższej Władzy.

- 1) Z dnia 23go Sierpnia 1855. Uwiadomienie o rozporządzeniu, mocą którego przy przyjmowaniu dwunasto, trzynasto i czternastoletnich uczniów do trzech niższych klas wolno w pewnych razach odstąpić od przepisów dotyczących się wieku.
- 2) Z dnia 1go Września 1855. Polecenie karty botanicznej przez Dra Brüllow, nauczyciela przy szkole realnej w Poznaniu, wydanej u G. Reimera w Berlinie.
- 3) Z dnia 18go Października 1855. Piątą etatową posadę gimnazjalną zajmuje od 1go Lipca r. z. intermistrzyczny nauczyciel gimnazjalny Izidor Thomeczek.
- 4) Z dnia 26go Października 1855. Udzielenie reskryptu ministeryalnego z dnia 5go Października 1855 względem postępowania przy reklamowaniu urzędników cywilnych do służby wojskowej obowiązanych a w swych urzędach niezobowiązanych.
- 5) Z dnia 28go Listopada 1855. Podług rozporządzenia J. W. Ministra oświecenia forszusy nauczycielom gimnazjalnym zaliczane być nie mają.
- 6) Z dnia 29go Grudnia 1855. Polecono historią cesarzów niemieckich przez W. Giesebrechta do uwzględnienia przy wykładzie dziejów i do zakupienia dla biblioteki uczniów. (Dwa exemplarze zakupiono.)
- 7) Z dnia 29go Grudnia 1855. Uwiadomienie o rozporządzeniu, że Lit. C. §. 28 regulaminu popisowego abiturienckiego z dnia 4go Czerwca 1834 znosi się i odtąd zastosowania mieć nie będzie.
- 8) Z dnia 31go Grudnia 1855. Exemplarz protokołu 12go posiedzenia Dyrektorów Gimnazyów i Szkół realnych w Westfalii otrzymuje Gimnazjum do przeczytania i dalszego wysłania.
- 9) Z dnia 1go Lutego 1856. Udzielenie reskryptu ministeryalnego z dnia 7go Stycznia względem normalnego planu nauk po Gimnazyach.
- 10) Z dnia 1go Lutego 1856. Uwiadomienie o reskrypcie ministeryalnym z dnia 12go Stycznia r. b., który obejmuje objaśnienia i zmiany dotyczące się regulaminu abiturienckiego z dnia 4go Czerwca 1834 r.
- 11) Z dnia 7go Marca 1856. Dyrektor odbiera polecenie przesłania władzy specjalnych statystycznych wiadomości o mieszkaniach uczniów.
- 12) Z dnia 7go Marca 1856. Król. Prowincyjalna Rada Szkólna zaleca surowość przy dawaniu promocyi i wypowiada swoje zdanie względem metody naukowej w ogólności.
- 13) Z dnia 8go Marca 1856. Przestroga dla uczniów, aby gniazd ptasich przez wybieranie jaj nie psuli, ze względu na szkody ogólne ztąd pośrednio wynikające.
- 14) Z dnia 31go Marca 1856. Udzielenie rozporządzenia względem zmian, które dla katolickich Gimnazyów W. X. Poznańskiego w ogólnym normalnym planie naukowym z dnia 7go Stycznia poczyniono. — Nowy plan przy tutajszym Gimn. zaprowadzono dnia 4go Kwietnia 1856.
- 15) Z dnia 25go Kwietnia 1856. Uwiadomienie o reskrypcie ministeryalnym z dnia 10go Kwietnia 1856 dotyczącym się metody uczenia wokabul łacińskich i greckich.
- 16) Z dnia 29go Kwietnia 1856. Polecenie drzeworytu przedstawiającego ukrzyżowanie Zbawiciela, nakładu Gabera i Richtera w Dreźnie.
- 17) Z dnia 15go Maja 1856. Udzielenie reskryptu ministeryalnego z dnia 5go Maja r. b., mocą którego roczna opłata szkolna oprócz opłaty za turnieje i czytelnia podwyższa się od 1go Lipca r. b. na 16 talarów.

- 18) *Vom 19. Mai 1856.* Die in der Theissing'schen Buchhandlung zu Münster von dem Gymnasialoberlehrer Dr. Anton Göbel herausgegebene Sammlung französischer Werke wird zur Anschaffung für die Schülerbibliothek empfohlen.
- 19) *Vom 21. Mai 1856.* Mittheilung eines Ministerial-Rescripts vom 10. Mai ej., betreffend die Anordnung religionswissenschaftlicher Vorlesungen auf den Universitäten und die Bestimmung, dass alle Candidaten des höheren Schulamts sich bei der Prüfung darüber auszusprechen haben, auf welche Weise sie während ihres akademischen Studiums bemüht gewesen sind ihre religionswissenschaftlichen Kenntnisse zu erwerben und tiefer zu begründen.
- 20) *Vom 2. Juni 1856.* Mittheilung einer Verfügung, in der die Grundsätze angegeben werden, welche die Gymnasial-Directoren bei ihren Unterstützungs-Anträgen zu beobachten haben.
- 21) *Vom 20. Juni 1856.* Mittheilung eines Ministerial-Rescripts vom 11. Juni c., betreffend die im Civil-Dienst anzustellenden Militair-Invaliden.
- 22) *Vom 15. August 1856.* Mittheilung einer Ministerial-Bekanntmachung vom 4. August c., betreffend die Anmeldung von Civil-Eleven für den am 1. Oktober d. J. beginnenden Cursus der Königl. Central-Turnanstalt in Berlin.
- 23) *Vom 19. August 1856.* Von denjenigen Schulprogrammen, deren wissenschaftliche Abhandlung einen Theil der Geschichte Deutschlands oder Preussens zum Gegenstande hat, soll bald nach deren Erscheinen ein Exemplar an das Directorium der Königl. Staatsarchive in Berlin eingesandt werden.

III. Chronik des Gymnasiums.

- 1) Das vergangene Schuljahr begann am 13. Oktober 1855 mit einem feierlichen Gottesdienst. Sodann wurden die Schüler mit der Schulordnung, so wie mit dem Lectionsplan bekannt gemacht.
- 2) Am 15. Oktober v. Jahres beging die Anstalt das hohe Geburtsfest Sr. Majestät des Königs durch ein feierliches Hochamt in der hiesigen Pfarrkirche und durch einen angemessenen Schulaectus im Hörsale des Gymnasiums, bei welchem der Oberlehrer Moliński die Festrede hielt. Gesang, von den Schülern ausgeführt, ging der Rede voran und folgte derselben als Schluss der Feier.
- 3) Am Ende des vorigen Schuljahres erhielt der Quintaner Anton Tyrankiewicz die silberne Erinnerungsmedaille für die Rettung eines Menschen von dem Tode des Ertrinkens.
- 4) Dem bisherigen intermistischen Gymnasiallehrer Isidor Thomeczek wurde die 5te ordentliche Gymnasiallehrerstelle verliehen. Sonst fanden keine Veränderungen im Lehrer-Collegium statt.
- 5) Am 25ten und 26ten Februar wurden unter dem Vorsitze des Königl. Regierungs- und Schul-Raths Herrn Dr. Brettner die Abiturienten des hiesigen Gymnasiums geprüft. Von 15 Primanern trat einer in Folge des ungünstigen Ausfalles der schriftlichen Prüfung ab, 7 andere wurden aus demselben Grunde zur mündlichen Prüfung nicht zugelassen. Von den übrigen erhielten 5 das Zeugniß der Reife. Von den 3 Extraneen konnte nur einem die Reife zuerkannt werden.
- 6) Am 5ten und 6ten Mai wurde im Auftrage Sr. Erzbischöflichen Gnaden der Religionsunterricht des Gymnasiums durch den Domherrn Dr. Richter aus Posen revidirt und bei dieser Gelegenheit auch das v. Kosmowski'sche adelige Alumnat inspiciert.
- 7) Am 20. Mai veranstaltete das Gymnasium einen gemeinschaftlichen Spaziergang nach dem 1¼ Meile von hier belegenen Jastrzembower Walde.
- 8) Am 6ten Juni kam der Herr Regierungs-Präsident Freiherr v. Schleinitz nach Trzemeszno, um den Bau des neuen Gymnasiums in Augenschein zu nehmen und persönlich die Ursachen kennen zu lernen, welche der Ausführung dieses Baues hinderlich seien. Referent kann nicht umhin einerseits seinen tiefen Schmerz darüber auszusprechen, dass wir durch die in diesem Jahre erfolgte

- 18) Z dnia 19go Maja 1856. Zbiór dzieł francuskich przez nauczyciela wyższego Dra Antoniego Goebel w księgarni Theissinga w Monasterze wydany poleca się do zakupienia dla biblioteki uczniów.
- 19) Z dnia 21go Maja 1856. Udzielenie reskryptu ministeryalnego z dnia 10go Maja r. b. względem urzędzenia prelekyi teologicznych po Uniwersytetach, który zarazem kandydatom wyższego stanu nauczycielskiego przepisuje, aby przy egzaminie oświadczyli, na jakiej drodze w czasie pobytu swego na uniwersytecie usiłowali nabyć i utwierdzić wiadomości swoje teologiczne.
- 20) Z dnia 2go Czerwca 1856. Rozporządzenie dotyczące zasad, których się trzymać mają Dyrektorowie gimnazyalni robiąc wnioski o wsparcie.
- 21) Z dnia 20go Czerwca 1856. Udzielenie reskryptu ministeryalnego z dnia 11go Czerwca r. b. względem przyjmowania inwalidów wojskowych do służby cywilnej.
- 22) Z dnia 15go Sierpnia 1856. Zawiadomienie o ogłoszeniu ministeryalnem z dnia 4go Sierpnia, dotyczącem zgłaszania się elewów cywilnych do kursu turniejów rozpoczynającego się z dniem 1go Października r. b. w król. centralnym Instytucie w Berlinie.
- 23) Z dnia 19go Sierpnia 1856. Programy szkólne, które zawierają rozprawy dotyczące historii Niemiec lub Prus, mają być zaraz po opuszczeniu prassy przesyłane w jednym exemplarzu do Dyrektora Król. krajowego archiwum w Berlinie.

III. Kronika Gimnazjum.

- 1) Uplyniony rok szkolny rozpoczął się dnia 13. Października r. 1855 uroczystem nabożeństwem; poczem podyktowany został uczniom plan szkolny.
- 2) Dnia 15go Października r. z. obchodziło Gimnazjum urodziny Najjaśniejszego Pana solennem nabożeństwem w tutajszym kościele farnym i uroczystością szkolną w sali gimnazyalnej, gdzie z tej okazji miał mowę Nauczyciel wyższy Moliński. Śpiew przez uczniów wykonany poprzedził mowę; również śpiewem zakończyła się uroczystość na sali.
- 3) Przy końcu roku zeszłego otrzymał Antoni Tyrankiewicz, uczeń klasy Vój, srebrny medal na pamiątkę ocalenia życia tonącemu.
- 4) Intermistycznemu Nauczycielowi Izydorowi Thomeczek zleconą została 5ta etatowa posada gimnazyalna; z resztą nie zaszły żadne zmiany w kollegium nauczycielskiem.
- 5) Dnia 25go i 26go Lutego odbył się przed Królewskim Radcą Regencyjnym i Szkólnym p. Drem Brettner ustny examen dojrzałości. Z 15tu abiturientów odstąpił jeden dobrowolnie od examinu dla niedojrzałych prac piśmiennych, z tegoż powodu odsunięto jeszcze siedmiu, a z pozostałych otrzymało tylko pięciu zaświadczenie dojrzałości. Z trzech extraneuszów jeden dopiął swego celu.
- 6) Dnia 5go i 6go Maja odbył z polecenia Najprzewielebniejszego Arcypasterza rewizyą nauki religii w tutajszym Instytucie Ks. Kanonik Dr. Richter z Poznania, i przy tej sposobności zwiedził zarazem Alumnat szlachecki Kosmowskiego.
- 7) Dnia 20go Maja wyszło Gimnazjum na majówkę do boru Jastrzębowskiego o 1¼ mili odległego.
- 8) Dnia 6go Czerwca przybył do Trzemeszna Prezes Regencyjny p. baron Schleinitz w celu obejrzenia budowy nowego Gimnazjum i naoczego przekonania się o przyczynach opóźniających wykończenie téjże budowy. Referent nie może zataić żalu, że przez zaprzestanie dalszej w tym roku budowy nadzieje wszystkich zawiedzione zostały, ale zarazem winien wynurzyć swą radość

Einstellung des Baues in unseren Hoffnungen so bitter getäuscht worden sind, andererseits aber die Freude und den Dank auszudrücken, dass der Herr Regierungs-Präsident die Geneigtheit gehabt hat uns zu eröffnen, dass im künftigen Jahre dieser Bau mit der grössten Energie betrieben werden soll.

Bei dieser Gelegenheit beehrte der Herr Regierungspräsident die Anstalt mit seinem hohen Besuche, wohnte mehren Unterrichtsgegenständen in den Primen bei und hatte die Gewogenheit an unsere Ober-Primaner eine Anrede zu halten, deren bedeutungsvolle Worte gewiss nicht auf einen unfruchtbaren Boden gefallen sein werden!

9) Am 16ten, 17ten und 18ten Juni hielt der Königl. Regierungs- und Schul-Rath Herr Dr. Brettner eine Revision der Anstalt ab, indem er in den 3 aufeinanderfolgenden Tagen unausgesetzt dem Unterrichte in allen Klassen beiwohnte und sich die Arbeitshefte sämmtlicher Schüler des Ober-Gymnasiums zur Einsicht und Prüfung vorlegen liess.

10) Im Monat Juni d. J. wurde aus freiwilligen Gaben der Schüler eine neue Fahne für das Gymnasium angeschafft, da die bisher gebrauchte durch die Länge der Zeit bereits schadhafte geworden war.

11) Bei der Gründung des hiesigen geistlichen Alumnats war die für dasselbe etatsmässig bestimmte Summe von 150 rthlr. monatlich so vertheilt worden, dass von 30 Alumnen ein jeder 5 rthlr. monatlich erhielt. — Im Laufe der Zeit war man in Folge örtlicher Verhältnisse von dem ursprünglichen Verfahren in der Art abgewichen, dass statt 30 Stellen deren 40 creirt wurden, und zwar erhielten von 30 Schülern ein jeder 4 rthlr. und von 10 Alumnen ein jeder 3 rthlr. monatlich. Im Monate Juni d. J. verordnete nun das Königliche Provinzial-Schul-Collegium, dass man wieder zu der früheren Praxis zurückkehre, so dass in Folge dieser Verordnung von Michaelis d. J. ab 10 Stellen für geistliche Alumnen eingeht, die übrigen 30 Stellen aber in der Art erhöht werden, dass ein jeder Alumnus monatlich 5 rthlr. erhält. —

12) Am 1ten September beehrte der Königliche Ober-Präsident, Herr v. Puttkammer, auf der Durchreise nach Kreuz unsere Stadt mit seiner Anwesenheit, und hatte die Gewogenheit, den Bau des neuen Gymnasii in Augenschein zu nehmen. —

13) Am 2ten, 3ten, 4ten, und 5ten September fand unter dem Vorsitze des Königlichen Regierungs- und Schul-Raths Herrn Dr. Brettner die mündliche Abiturientenprüfung statt. Von 42 geprüften Oberprimanern erhielten 35 das Zeugniß der Reife. Während des schriftlichen Examents trat ein Abiturient von der Prüfung zurück, und im Monate August verliess einer die Anstalt. Ausserdem bestand von 2 Extraneeen ein früherer Zögling des Gymnasiums glücklich die Prüfung.

14) Zur heiligen Beichte und Communion gingen die Schüler des Gymnasiums gemeinschaftlich alle 3 Monate. Den Herrn Geistlichen, welche unseren Herrn Religionslehrer bei der Spendung des heiligen Bussakraments unterstützt haben, sagt der Unterzeichnete hiermit im Namen der Anstalt den verbindlichsten Dank. — Diejenigen Schüler, welche von Neujahr ab in 2 wöchentlichen ausserordentlichen Stunden von dem Herrn Religionslehrer zum Empfange des heiligen Altarsakraments vorbereitet worden, empfingen Sontags vor Pfingsten die erste heilige Communion.

15) Der regelmässige Fortgang des Unterrichts erlitt durch Krankheiten und nothwendig gewordene Beurlaubungen mehrer Lehrer mannigfache Störungen. — Im Anfange des Wintersemesters wurde der Director als Geschworne auf 14 Tage nach Gnesen berufen, und der GL. v. Jakowicki II. hielt sich bis Weihnachten in Berlin auf, um mit Genehmigung der Hohen Behörden an den gymnastischen Uebungen der Central-Turnanstalt Theil zu nehmen. Auch mussten behufs Stärkung ihrer Gesundheit kurz nach dem Beginne des neuen Schuljahres der Director und der Oberlehrer Dr. Sikorski auf mehre Wochen beurlaubt werden. Im Sommersemester war der Prof. Dr. Szostakowski einige Zeit krank, und wegen kürzerer Krankheiten einzelner Lehrer waren öftere Vertretungen nöthig. Ausserdem erhielt vor den grossen Ferien der Prof. Dr. Szostakowski, und nach denselben der Direktor und der GL. v. Krzesiński einen mehrtägigen Urlaub zur Beendigung ihrer Cur in Marienbad u. Töplitz.

z powodu zapewnienia, które p. Prezes Regencyjny dać raczył, że w przyszłym roku rzeczona budowa wszelkimi środkami będzie popierana.

Przy téj sposobności zaszczycił p. Prezes Regencyjny swoją obecnością Instytut, był na kilku lekcjach w klassach najwyższych, a w końcu raczył przemówić do Prymanerów w słowach, które zapewne nie padły na opokę!

9) Dnia 16go, 17go i 18go Czerwca odbył Królewski Radzca Regencyjny i Szkólny p. Dr. Brettner rewizyą Instytutu, przebywając przez trzy dni na lekcjach po wszystkich klassach. Nadto przedłożono mu do przeglądu prace piśmienne wszystkich uczniów z klass wyższych.

10) W Czerweu r. b. sprawiono dla Instytutu z dobrowolnych składek uczniów nową chorągiew, gdy dawniejsza już się była zużyła.

11) Wyznaczoną przy fundacyi tutajszego alumnatu duchownego miesięczną summę 150 talarów rozdzielano z razu w równych działach pomiędzy 30 alumnów, tak że się zatém każdemu z nich po 5 talarów miesięcznie dostawało. Z czasem odstąpiono dla miejscowych okoliczności od tego postępowania, pomnożono alumnów z 30tu na 40tu, a wtedy 30 alumnów pobierało miesięcznie po 4 tal., 10ciu zaś po 3 tal. W Czerweu r. b. nakazała Król. Prowincyalna Rada Szkólna powrócić do pierwotnego postępowania, w skutku czego 10 miejsc alumnackich po 3 tal. od św. Michała r. b. upada, a pozostali alumni to zyskują, że każdy z nich po 5 tal. miesięcznie pobierać będzie.

12) Dnia 1. Września zaszczycił Naczelnny Prezes p. Puttkammer miasto nasze swą obecnością i raczył zarazem obejrzeć budowę nowego Gimnazjum.

13) Dnia 2go, 3go, 4go i 5go Września odbył się przed Król. Radzcą Regencyjnym i Szkólnym p. Drem Brettner ustny examen dojrzałości. Z 42ch abiturientów otrzymało 35ciu zaświadczenie dojrzałości. Podczas piśmiennego examinu odstąpił jeden z abiturientów, a drugi opuścił szkoły jeszcze w Sierpniu. Nadto z dwóch extraneuszów jeden (dawniejszy uczeń tutajszego Gimnazjum) złożył szczęśliwie examen.

14) Co trzy miesiące przystępowali uczniowie do Sakramentów śś. Pokuty i Ołtarza. Duchownym, którzy przy spowiedzi gimnazyalnej przychodzili w pomoc tutajszemu Nauczycielowi religii, imieniem Instytutu uprzejme składa się dzięki. Uczniowie, którzy do tych Sakramentów po pierwszy raz przystąpić mieli, pobierali od Nowego Roku po dwie lekcje tygodniowo od Nauczyciela religii, a po dostateczném przygotowaniu przyjęli Komunię ś. w niedzielę przed Zielonemi Świątkami.

15) W skutek chorób i urlopu kilku nauczycieli zwyczajny bieg nauk wiele w tym roku ucierpiał. Na początku półrocza zimowego powołany został Dyrektor na członka sądów przysięgłych do Gniezna na dwa tygodnie, a Naucz. gimn. Jakowicki II. bawił aż do Bożego Narodzenia w Berlinie, uczęszczając tamże z pozwoleniem władzy na kurs gimnastyczny w centralnym Instytucie turniejów. Również z początkiem nowego roku szkolnego otrzymali Dyrektor i Nauczyciel wyższy Dr. Sikorski urlop kilkotygodniowy dla poratowania zdrowia. W półroczu latowém chorował przez niejaki czas Prof. Dr. Szostakowski; inni nauczyciele zapadali raz po raz na zdrowiu. W skutek tego wszystkiego lekcy zastępnych w tym roku było nie mało. Nadto przed wielkimi feryami otrzymał Prof. Dr. Szostakowski, a po feryach Dyrektor i Naucz. gimn. Krzesiński urlop na kilka dni, celem dokończenia kuracyi u wód w Marienbad i Cieplicach.

Die Abiturientenprüfung war ebenfalls Ursache vielfacher Störungen. Da wir keinen Saal haben, so mussten unsere vielen Abiturienten in drei Klassenlocalen ihre schriftlichen Arbeiten anfertigen, und durch 8 Tage ist die Entlassung dreier Klassen nothwendig geworden. Während der 6 Tage dauernden mündlichen Prüfungen mussten viele Stunden wegen Mangels an Lehrkräften ausfallen.

16) Wenn auch das sittliche Betragen unserer Schüler im vergangenen Schuljahre im Ganzen befriedigend war, so hat es uns dennoch nicht an schweren Heimsuchungen gefehlt, indem 12 Schüler von der Anstalt entfernt werden mussten und wir öfters strenge Strafen anzuwenden genöthigt waren. Da die Verirrungen junger Schüler grösstentheils ihren Grund darin haben, dass dieselben ausserhalb der Schule nicht treu genug behütet werden, so kann ich nicht umhin den Eltern und Vormündern derselben dringendst ans Herz zu legen, mit der Wahl der Pensionen sorgfältig zu verfahren, und zugleich dieselben auf die gesetzlichen Bestimmungen, die am Ende dieses Programms zu finden sind, aufmerksam zu machen.

17) Der Gesundheitszustand unter den Schülern war im Allgemeinen nicht sehr günstig, da sehr viele derselben eine längere oder kürzere Zeit an verschiedenen Krankheiten litten. Durch den Tod verlor die Anstalt zwei Schüler, den Unter-Tertianer Vladislaus Makowski und den Unter-Sekundaner Joseph Bocheński, der beim Baden verunglückte.

18) Mit Genehmigung des Hohen Ministeriums wurde auf den Antrag des Königl. Provinzial-Schul-Collegiums an Remunerationen und ausserordentlichen Unterstützungen an Lehrer und Beamte des Gymnasiums und des Alumnats die Summe von 810 Rthlr. ausgezahlt. Ausserdem erhielten 2 Lehrer aus dem Centralfond 60 Rthlr. an Unterstützung; einem etatsmässigen Lehrer wurde das Gehalt auf 500 Rthlr. und den drei internistischen Gymnasiallehrern ihre Remunerationen auf 400 Rthlr. erhöht.

13) Das I. Wirtshaus in der Nähe des Gymnasiums ist seit dem 1. October 1871 an den Herrn ... übergeben worden.

12) Das II. Wirtshaus in der Nähe des Gymnasiums ist seit dem 1. October 1871 an den Herrn ... übergeben worden.

11) Das III. Wirtshaus in der Nähe des Gymnasiums ist seit dem 1. October 1871 an den Herrn ... übergeben worden.

10) Das IV. Wirtshaus in der Nähe des Gymnasiums ist seit dem 1. October 1871 an den Herrn ... übergeben worden.

Prócz tego z powodu examinu dojrzałości doznała nauka w szkole w zwyczajnym swoim biegu niemałej przeszkody i przerwy. Dla braku sali gimnazyjalnej trzeba było licznych naszych abiturientów w czasie robót piśmiennych rozlokować w trzech klassach, skutkiem czego uczniowie trzech klass przez cały tydzień lekcyi pobierać nie mogli. Podczas ustnego examinu przez sześć dni trwającego wiele lekcyi dla braku nauczycieli wypadło.

16) Jakkolwiek moralne prowadzenie się młodzieży w upłynionym roku szkolnym w ogóle zadawalniało, zaszły jednakże i takie wykroczenia, że 12tu uczniów ze szkół wydalono i nieraz do surowych kar uciekać się było trzeba. Ponieważ przyczyny niejednego przewinienia i obłędu, mianowicie u młodszych chłopców, szukać należy w tém, że po za murami szkolnemi nie dosyć mają dozoru i opieki, winieniem przestrzedz rodziców i opiekunów, aby przy oddawaniu synów lub pupilów swoich na stancye i pensyony staranny czynili wybór, i zarazem zwracam im uwagę na przepisy w tej mierze przy końcu programu umieszczone.

17) Stan zdrowia pomiędzy młodzieżą weale nie był najlepszy, gdyż bardzo wielu z uczniów chorowało w tym roku jużto czas dłuższy, jużto krótszy. Przez śmierć utraciło Gimnazjum dwóch uczniów: Władysława Mąkowskiego z niższej Tercyi, i Józefa Bocheńskiego z niższej Sekundy; ostatni utonął w jeziorze przy kąpieli.

18) Z przyzwoleniem Wysokiego Ministerstwa i za wnioskiem Królewskiej Prowincyalnej Rady Szkolnej wypłacono nauczycielom i urzędnikom Instytutu i Alumnatu częścią jako remuneracyą, częścią jako wsparcie summę 810 talarów. Prócz tego otrzymało dwóch nauczycieli 60 tal. wsparcia z kassy centralnej; jednemu z nauczycieli etatowych podwyższoną została pensya na 500 tal., a trzem intermistycznym na 400 talarów.

187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

IV. Statistik des Gymnasiums.

A. I. Uebersicht

der statistischen Verhältnisse des Gymnasiums im
Wintersemester 18⁵⁵/₅₆.

Lehrer.	Allgemeiner Lehrplan.											Verhältnisse der						
	Fächer.	Klassen und Stunden.										Schüler.		Abiturienten				
		Ober I.	Unt. I.	Ober II.	Unt. II.	Ober III.	Unt. III.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	Summa.	In	Fre- quenz	Es wurden entlassen	Studien wo? was?		
Director Dr. Milewski.	Relig. (kath.)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18	O.-I.	50	mit dem Zeug- niss der Reife	in Posen, in Berlin.	4 1	Theo- logie, Philo- logie.
Prof. Dr. Szostakowski.	Relig. (evng.)	(2)		(2)		(2)		(2)		6	6	U.-I.	38					
Relig.-Lehrer Lic. Kegel.	Latein	8	8	8	8	7	7	8	8	8	8	78	O.-II.	69				
Oberlehrer Moliński.	Griechisch	6	6	6	6	5	5	34	U.-II.	49								
Oberlehrer Dr. Sikorski.	Hebräisch	(1)	(2)	(1)	(2)	6	O.-III	48										
Oberlehrer Klossowski.	Deutsch	3	3	3	3	4	4	6	6	6	6	44	U.-III.	61				
Gymn.-Lehrer Pampuch.	Polnisch	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	27	IV.-A.	38				
Gymn. Lehr. v. Jakowicki I.	Französisch.	2	2	2	2	2	2	3	3	18	IV.-B.	37						
Gymn.-Lehrer Berwiński.	Geschichte u. Geographie.	2	2	2	2	3	3	4	3	3	24	V.	75					
Gymn. Lehr. v. Krzesiński.	Rechnen								4	4	8	8	VI.	72				
Gymn.-Lehrer Thomczek.	Mathematik	4	4	4	4	4	4	4	4	32	Summa	537	5	5	5			
Gymn.-Lehr. Szymański.	Physik	2	2	2	6													
Gymn. Lehr. Zimmermann.	Naturgesch.				2	2	2	2	8									
Int. Gym.-Lehr. Jagielski	Kalligraphie								2	2	4							
Int. GL. v. Jakowicki II.	Zeichnen	(2)		(2)		(2)		(2)		6								
Int. GL. Dr. v. Wawrowski	Gesang	(2)		(1)		(1)		(1)		7								
Pastor Werner.																		
	Summa	33	34	33	34	32	32	21	21	32	32	326						

Unter den 537 Schülern waren:
katholische: 493
evangelische: 26
israelitische: 18
537

Die eingeklammerten Stunden fallen ausserhalb der gewöhnlichen Schulzeit.

IV. Statystyka Gimnazjum.

A. I. Wykaz

statystycznych stosunków gimnazjalnych
w półroczu zimowym 18⁵⁵/₅₆.

Nauczyciele.	Ogólny plan nauk.													Stosunek						
	Przedmioty.	Klasy i lekcye.											uczniów		abiturientów					
		I. w. wyż.	I. niż.	II. w. wyż.	II. niż.	III. w. wyż.	III. niż.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	Summa.	W klasie	ilość	Opu- ścili szkoły	poświęca się gdzie?	czemu?			
Dyrektor Dr. Milewski.	Relig. (kat.)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18	I. w.	50						
Prof. Dr. Szostakowski.	Relig. (evng.)	(2)				(2)				(2)		6	I. niż.	38	z za- świad	w Po- znaniu	4	Teolo- gii	4	
Naucz. rel. Lic. Ks. Kegel.	jęz. łac.	8	8	8	8	7	7	8	8	8	8	78	II. w.	69	cze- niem	5	Berlinie	1	Filolo- gii	1
Naucz. wyższy Moliński.	- grecki	6	6	6	6	5	5					34	II. niż.	49	doj- rza- łości.					
Naucz. wyż. Dr. Sikorski.	- hebrejski	(1)	(2)	(1)	(2)							6	III. w.	48						
Naucz. wyż. Kłossowski.	- niemiecki	3	3	3	3	4	4	6	6	6	6	44	III. n.	61						
Naucz. gimn. Pampuch.	- polski	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	27	IV.-A.	38						
Naucz. gimn. Jakowicki, I.	- francuzki	2	2	2	2	2	2	3	3			18	IV.-B.	37						
Naucz. gimn. Berwiński.	historja i geo- grafia	2	2	2	2	3	3	4		3	3	24	V.	75						
Naucz. gimn. Krzesiński.	rachunki									4	4	8	VI.	72						
Naucz. gimn. Thomczek.	matematyka	4	4	4	4	4	4	4	4			32								
Naucz. gimn. Szymański.	fizyka . .	2	2	2								6								
Naucz. gim. Zimmermann.	historja natur.				2	2	2	2				8								
Int. Naucz. gim. Jagielski.	kaligrafia .									2	2	4								
Int. N. gim. Jakowicki, II.	rysunki .	(2)								2	2	6								
Int. N. gim. Wawrowski.	Śpiewy .	(2)				(1)					2	2	7	Summa	537	5	5	5		
Pastor Werner.																				
	Summa	33	34	33	34	32	32	21	21	32	32	326								

11

Co do wyznania było:
katolików 493
ewangelików 26
izraelitów 18

537

Lekcye zamknięte nawiasem przypadają po za zwyczajny czas szkolny.

A. II. Uebersicht
der statistischen Verhältnisse des Gymnasiums im
Sommersemester 1856.

Lehrer.	Allgemeiner Lehrplan.											Verhältnisse der						
	Fächer.	Klassen und Stunden.										Schüler.		Abiturienten				
		Ober I.	Unt. I.	Ober II.	Unt. II.	Ober III.	Unt. III.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	Summa.	In	Frequenz	Es wurden entlassen	Studiren		
															wo?	was?		
Director Dr. Milewski.	Relig. (kath.)	2	2	2	2	2	2	2	3	3	20	O.-I.	46	mit dem Zeugnis der Reife	in Posen.	19	Theologie.	19
Prof. Dr. Szostakowski.	Relig. (evng.)	(2)			(2)			(3)			7	U.-I.	38		Berlin.	4	Jura & Camerl.	2
Relig.-Lehrer Lic. Kegel.	Latein	8	8	10	10	10	10	10	10	10	96	O.-II.	63		Greifswalde.	4	Medicin	2
Oberlehrer Moliński.	Griechisch	6	6	6	6	6					36	U.-II.	44		Breslau.	2	Jura	1
Oberlehrer Dr. Sikorski.	Hebräisch	(2)	(1)	(2)	(1)						6	O.-III.	43				Medicin	1
Oberlehrer Klossowski.	Deutsch	3	3	2	2	3	3	4	4	4	32	U.-III.	56		Greifswalde.	4	Medicin	1
Gymn.-Lehrer Pampuch.	Polnisch	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18	IV.-A.	32				Agro- nomie.	3
Gymn.-Lehr. v. Jakowicki I.	Französisch.	2	2	2	2	2	2	4	4		20	IV.-B	37		Halle.	1	Philologie.	1
Gymn.-Lehrer Berwiński.	Geschichte u. Geographie.	3	3	3	3	3	3	4	2	2	26	V.	75					
Gymn.-Lehr. v. Krzesiński.	Rechnen								3	3	6	VI.	73		Bonn.	1	Philologie	1
Gymn.-Lehrer Thomczek.	Mathematik	4	4	4	4	3	3	3	3		28			Münster.	1	Philologie	1	
Gymn.-Lehr. Szymański.	Physik	2	2	1	1						6					zum Militär	2	
Gymn.-Lehr. Zimmermann.	Naturgesch.					1	1			2	2	6			unbestimmt.	3	zum Ma- schinen- wesen	1
Int. Gym.-Lehr. Jagielski.	Kalligraphie									2	2	4						
Int. GL. v. Jakowicki II.	Zeichnen	(2)					1	1	2	2	8							
Int. GL. Dr. v. Wawrowski.	Gesang	(2)			(1)			2	2	7	7	Summa	507		35	35	35	
Pastor Werner.	Turnen	(4)								4	4							
	Summa	34	33	34	33	32	32	22	22	32	32	330						

Unter den 507 Schülern waren:

katholische: 463

evangelische: 25

israelitische: 19

507

Die eingeklammerten Stunden fallen ausserhalb der gewöhnlichen Schulzeit.

A. II. Wykaz
statystycznych stósunków gimnazyalnych
w półroczu latowém 1856.

Nauczyciele.	Ogólny plan nauk.											Stósunek								
	Przedmioty.	Klasy i lekcy.										uczniów		abiturientów						
		I. wyż.	I. niż.	II. wyż.	II. niż.	III. wyż.	III. niż.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	Summa.	W klasie	ilość	Opuszczili szkoły	poświęca się				
gdzie?	czemu?																			
Dyrektor Dr. Mitewski.	Relig. (kat.)	2	2	2	2	2	2	2	3	3	20	I. w.	46			w Poznaniu	19	Teologii	19	
Prof. Dr. Szostakowski.	Relig. (evng.)	(2)		(2)		(3)				7	I. niż.	38	z za- świad- cze- niem	35	Berlinie	4	Prawo i ka- meral. Medy- cynie	2		
Naucz. rel. Lic. Ks. Kegel.	jęz. łac.	8	8	10	10	10	10	10	10	10	96	II. w.	63							
Naucz. wyższy Moliński.	- grecki	6	6	6	6	6	6				36	II. niż.	44							
Naucz. wyż. Dr. Sikorski.	- hebrejski	(2)	(1)	(2)	(1)						6	III. w.	43	doj- rza- łości.		Wro- clawiu	2	Prawo Medy- cynie	1	
Naucz. wyż. Klossowski.	- niemiecki	3	3	2	2	3	3	4	4	4	32	III. n.	56							
Naucz. gimn. Pampuch.	- polski	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18	IV.-A.	32			Greif- waldzie	4	Medy- cynie Agro- nomii	1	
Naucz. gimn. Jakowicki. I.	- francuzki	2	2	2	2	2	2	4	4		20	IV.-B.	37							
Naucz. gimn. Berwiński.	historja i geo- grafia	3	3	3	3	3	3	4		2	26	V.	75			Halli	1	Filolo- gii	1	
Naucz. gimn. Krzesiński.	rachunki									3	3	6	VI.	73			Bonn	1	Filolo- gii	1
Naucz. gimn. Thomczek.	matematyka	4	4	4	4	3	3	3	3		28					Monn- sterze	1	Filolo- gii	1	
Naucz. gimn. Szymański.	fizyka . . .	2	2	1	1						6									
Naucz. gim. Zimmermann.	historja natur.					1	1			2	2	6			w miej- scach niepe- wnych	3	Stano- wi wojsk.	2		
Int. Naucz. gim. Jagielski.	kaligrafia .									2	2	4								
Int. N. gim. Jakowicki. II.	rysunki .	(2)				1		1	2	2	8									
Int. N. gim. Wawrowski.	Spiewy .	(2)		(1)				2	2		7	Summa	507							
Pastor Werner.	Turnieje			(4)							4									
	Summa	34	33	34	33	32	32	22	22	32	32	330								
						8														

Co do wyznania było:

katolików 463

ewangelików 25

israelitów 19

507

Lekcy zamknięte nawiasem przypadają po za zwyczajny czas szkolny.

B. I. Vertheilung der Stunden unter die Lehrer im Wintersemester 18⁵⁵/₅₆.

Nro.	Lehrer.	Ordin.	Ober-I.	Unter-I.	Ober-II.	Unter-II.	Ober-III.	Unter-III.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	Summa.
1.	Director Dr. Milewski.		4Mathem. 2Physik	4Mathem.									10
2.	Prof. Dr. Szostakowski.	Ober-I.	6 Latein 3Deutsch	4 Griech. 3Deutsch							2Zeichn.	2Zeichn.	16 und 6
3.	Relig.-Lehrer Lic. Kegel.		2Religion 1 Hebr.	2Religion 2 Hebr.	2Religion 1 Hebr.	2Religion 2 Hebr.	2Religion	2Religion	2 Religion		2Religion	2Religion	18 und 6
4.	Oberlehrer Moliński.	Unter-I.	3Polnisch	2 Horaz 2 Homer 3 Poln.	2 Homer	6 Latein							18
5.	Oberlehrer Dr. Sikorski.			2 Physik	4Mathem.	4Mathem.	4Mathem.		4Mathem.				18
6.	Oberlehrer Klossowski.	Ober-II.	6 Griech.		8 Latein 3Deutsch		2 Ovid						19
7.	Gymn.-Lehrer Pampuch.	IV. A.							8 Latein	6Deutsch	2 Kalligr.	6Deutsch 2 Kalligr.	20 und 4
8.	Gymn.-Lehr. v. Jakowicki I.	Unter-II.	2 Horaz	6 Latein	4 Griech.	2 Virgil 4 Griech.		2 Ovid					20
9.	Gymn.-Lehrer Berwiński.	Ober-III.	2 Gesch.	2 Gesch.	2 Gesch.	2 Gesch.	5 Latein 5 Griech. 2 Gesch.						20
10.	Gymn.-Lehr. v. Krzesiński.	Unter-III.				2 Homer 3Deutsch	4Deutsch	5 Latein 5 Griech.					19
11.	Gymn.-Lehrer Thomczek.	IV. B.	2 Franz.	2 Franz.	2 Franz.	2 Franz.		4Deutsch		8 Latein			20
12.	Gymn.-Lehrer Szymański.	VI.			3Polnisch	2 Naturg.	2 Naturg.	2 Naturg.	2 Naturgeschichte			8 Latein 1 Gesch.	20
13.	Gymn.-Lehr. Zimmermann.	V.	2 Gesang						6 Deutsch		6 Deutsch 4 Rechn.	2 Gesang 2 Gesang	16 und 7
14.	Int. Gymn.-Lehr. Jagielski.			2Physik			4Mathem.		4Mathem.	8 Latein	4Rechnen		22
15.	Int. GL. v. Jakowicki II.				3 Poln.	2 Franz.	2 Franz. 3 Gesch. u. Geogr.	3 Franz. 3 Polnisch	3 Franz.			2 Geogr.	21
16.	Int. GL. Dr. v. Wawrowski.					3 Poln. 1 Geogr.	3 Poln.	4 Gesch. u. Geogr.		3 Poln. 3 Gesch. u. Geogr.	3 Poln.		20
17.	Pastor Werner.		2 Religion (evangelisch)					2 Religion (evangelisch)			2 Religion (evang.)		6

Summa 326

B. I. Podział lekcji pomiędzy nauczycieli w półroczu zimowym 19⁵⁵/₅₆

Ner.	Nauczyciel	Ordyna- ryusz	I. wyż.	I. niż.	II. wyż.	II. niż.	III. wyż.	III. niż.	IV. A	IV. B.	V.	VI.	Summa
1.	Dyrektor Dr. Milewski.		4 mate- matyki 2 fizyki	4 mate- matyki									10
2.	Prof. Dr. Szostakowski.	I. wyż.	6 łaciny 3 niem.	4 greck. 3 niem.							2 rysun- ków	2 rysun- ków	16 i 6
3.	Naucz. rel. Lic. Ks. Kegel.		2 religii 1 hebrej- skiego	2 religii 2 hebrej- skiego	2 religii 1 hebrej- skiego	2 religii 2 hebrej- skiego	2 religii	2 religii	2 religii		2 religii	2 religii	18 i 6
4.	Naucz. wyższy Moliński.	I. niż.	3 pol- skiego	2 Horac. 2 Homera 3 polsk.	2 Homera	6 łaciny							18
5.	Naucz. wyż. Dr. Sikorski.			2 fizyki	4 mate- matyki	4 mate- matyki	4 matem.		4 matem.				18
6.	Naucz. wyż. Kłossowski.	II. wyż.	6 gre- ckiego		5 łaciny 3 niem.		2 Ovid.						19
7.	Naucz. gimn. Pampuch.	IV. A.							8 łaciny	6 nie- mieckie- go	2 kalig- rafii	6 niem. 2 kaligr.	20 i 4
8.	Naucz. gimn. Jakowicki I.	II. niż.	2 Horac- cego	6 łaciny	1 gre- ckiego	2 Virgii. 1 gre- ckiego		2 Ovid.					20
9.	Naucz. gimn. Berwiński.	III. wyż.	2 historyi powsz.	2 historyi powsz.	2 historyi powsz.	2 historyi powsz.	5 łaciny 5 greck. 2 hist.						20
10.	Naucz. gimn. Krzesiński.	III. niż.				2 Homera 3 niem.	4 niem.	5 łaciny 5 gre- ckiego					19
11.	Naucz. gimn. Thomczek.	IV. B.	2 fran- cuzkiego	2 fran- cuzkiego	2 fran- cuzkiego	2 fran- cuzkiego		4 niem.		8 łaciny			20
12.	Naucz. gimn. Szymański.	VI.			3 pol- skiego	2 hist. naturaln.	2 hist. naturaln.	2 hist. naturaln.	2 hist. naturaln.	2 hist. naturalnej		8 łaciny 1 hist. powsz.	30
13.	Naucz. gimn. Zimmermann.	V.							6 niem.		6 niem. 4 rach. 2 śpiew.	2 śpiew.	16 i 7
14.	Int. Naucz. gimn. Jagielski.				2 fizyki			4 mate- matyki		4 matem.	8 łaciny	4 rach.	22
15.	Int. Naucz. g. Jakowicki II.					3 pol- skiego	2 fran- cuzkiego	2 franc. 3 hist. i geografii	3 franc. 3 polskiego	3 franc.		2 geogr.	21
16.	Int. Naucz. g. Dr. Wawrowski.						3 pol- skiego 1 geogr.	3 pol- skiego	4 hist. i geografii		3 polsk. 3 hist. i geografii	3 pol- skiego geografii	20
17.	Pastor Werner.											2 religii (ewang.)	6

Summa 326

B. II. Vertheilung der Stunden unter die Lehrer im Sommersemester 1856.

Nro.	Lehrer.	Ordin.	Ober-I.	Unter-I.	Ober-II.	Unter-II.	Ober-III.	Unter-III.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	Summa.
1.	Director Dr. Milewski.		4Mathem. 2Physik	4Mathem.									10
2.	Prof. Dr. Szostakowski.	Ober-I.	6 Latein 3Deutsch	4 Griech. 3Deutsch	2 Zeichnen				1 Zeichn.	1 Zeichn.	2Zeichn.	2 Zeichn.	16 und 8
3.	Relig.-Lehrer Lic. Kegel.		2Religion 2 Hebr.	2Religion 1 Hebr.	2Religion 2 Hebr.	2Religion 1 Hebr.	2Religion	2Religion	2 Religion		3Religion	3Religion	20 und 6
4.	Oberlehrer Moliński.	Unter-I.	2Polnisch	2 Horaz 2 Homer 2 Poln.	2 Virgil 2 Homer 2 Poln.	2 Virgil 2 Homer							18 und 4 Turn- stunden
5.	Oberlehrer Dr. Sikorski.			2 Physik	4Mathem.	4Mathem.	3Mathem.	3Mathem.	3Mathem.				19
6.	Oberlehrer Klossowski.	Ober-II.	6 Griech.		8 Latein 4 Griech.								18
7.	Gymn.-Lehrer Pampuch.	IV. A.							10 Latein 4 Deutsch		2 Kalligr.	2 Gesch. u. Geogr. 2 Kalligr.	16 und 4
8.	Gymn.-Lehr. v. Jakowicki I.	Unter-II.	2 Horaz	6 Latein		8 Latein 4 Griech.							20
9.	Gymn.-Lehrer Berwiński.	Ober-III.	3 Gesch.	3 Gesch.	3 Gesch.		10 Latein						19
10.	Gymn.-Lehr. v. Krzesiński.	Unter-III.			2Deutsch	2Deutsch	6 Griech.	10 Latein					20
11.	Gymn.-Lehrer Thomeczek.	IV. B.	2 Franz.	2 Franz.	2 Franz.	2 Franz.	3 Deutsch			10 Latein			21
12.	Gymn.-Lehrer Szymański.	VI.					2Polnisch 1 Naturg.	1 Naturg.			2 Naturg.	10 Latein 2Polnisch 2 Naturg.	20
13.	Gymn.-Lehr. Zimmermann.	V.	2 Gesang			1 Gesang			4 Deutsch	4 Deutsch 3 Rechn. 2 Gesch. u. Geogr. 2 Gesang	4 Deutsch 2 Gesang	17 und 7	
14.	Int. Gymn.-Lehr. Jagielski.				1 Physik	1 Physik				3Mathem.	10 Latein 2 Poln.	3Rechnen	20
15.	Int. GL. v. Jakowicki II.						2 Franz.	6 Griech. 3Deutsch 2 Franz.	1 Franz.	4 Franz.			21 und 4 Turn- stunden
16.	Int. GL. Dr. v. Wawrowski.					2 Poln. 3 Gesch.	3 Gesch. u. Geogr.	2 Poln. 3 Gesch. u. Geogr.	2 Polnisch 4 Gesch. u. Geogr.				19
17.	Pastor Werner.		2 Religion (evangelisch)			2 Religion (evangelisch)			3 Religion (evang.)				7
												Summa	330

B. II. Podział lekcji pomiędzy nauczycieli w półroczu latowém 1856.

Ner.	Nauczyciel.	Ordyna- ryusz	I. wyż.	I. niż.	II. wyż.	II. niż.	III. wyż.	III. niż.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	Summa.
1.	Dyrektor Dr. Milewski.		4 mate- metyki 2 fizyki	4 mate- metyki									10
2.	Prof. Dr. Szostakowski.	I. wyż.	6 łaciny 3 niem.	4 greck. 3 niem.					1 rysun- ków	1 rysun- ków	2 rysun- ków	2 rysun- ków	16 i 8
3.	Naucz. rel. Lic. Ks. Kegel.		2 religii 2 hebrej- skiego	2 religii 1 hebrej- skiego	2 religii 2 hebrej- skiego	2 religii 1 hebrej- skiego	2 religii	2 religii	2 religii		3 religii	3 religii	20 i 6
4.	Naucz. wyższy Moliński.	I. niż.	2 pol- skiego	2 Horac. 2 Homera 2 polsk.	2 Virgil. 2 Homera 2 polsk.	2 Virgil. 2 Homera							18 i 4 tur- niejow
5.	Naucz. wyż. Dr. Sikorski.			2 fizyki	4 mate- metyki	4 matem.	3 matem.	3 matem.	3 matem.				19
6.	Naucz. wyż. Klossowski.	II. wyż.	6 gre- ckiego		8 łaciny 4 gre- ckiego								18
7.	Naucz. gimn. Pampuch.	IV. A.							10 łaciny 4 niem.		2 kali- grafii	2 hist. i geografi 2 kaligr.	16 i 4
8.	Naucz. gimn. Jakowicki I.	II. niż.	2 Hora- cego	6 łaciny		3 łaciny 1 gre- ckiego							20
9.	Naucz. gimn. Berwiński.	III. wyż.	1 historyi powsz.	3 historyi powsz.	3 historyi powsz.		10 łaciny						19
10.	Naucz. gimn. Krzesiński.	III. niż.			2 niem.	2 niem.	6 gre- ckiego	10 łaciny					20
11.	Naucz. gimn. Thomczek.	IV. B.	2 fran- cuzkiego	2 fran- cuzkiego	2 fran- cuzkiego	2 fran- cuzkiego	3 niem.			10 łaciny			21
12.	Naucz. gimn. Szymański.	VI.					2 polsk. 1 hist. naturaln.	1 hist. naturaln.			2 hist. naturaln.	10 łaciny 2 polsk. 2 hist. naturaln.	20
13.	Naucz. gimn. Zimmermann.	V.								4 niem.	4 niem. 3 rach. 2 hist. i geogr. 2 spiew.	4 niem. 2 spiew.	17 i 7
14.	Int. Naucz. gimn. Jagielski.				1 fizyki	1 fizyki				3 matem.	10 łaciny 2 polsk.	3 rach.	20
15.	Int. Naucz. g. Jakowicki II.						2 fran- cuzkiego	6 greck. 3 niem. 2 franc.	4 franc.	4 franc.			21 i 4 turn.
16.	Int. Naucz. g. Dr. Wawrowski.				2 polsk. 3 hist. i geogr.	3 hist. i geogr.	2 pol- skiego 3 hist. i geogr.	2 pol- skiego 4 hist. i geografi					19
17.	Pastor Werner.				2 religii (ewang.)		2 religii (ewang.)				3 religii (ewang.)		7

Summa 330

C. *Abiturienten.* Bei den in diesem Schuljahre unter dem Vorsitze des Königl. Commissarius Herrn Regierungs- und Schul-Rath Dr. Brettner abgehaltenen zwei Abiturienten-Prüfungen erhielten das Zeugniß der Reife folgende Primaner:

a) Am Schlusse des Winter-Semesters:

1) Ludwig Bukowiecki, aus Bugaj, kath.	21 1/2 J. alt,	6 1/2 J. a. d. Gymn.,	2 1/2 J. in Prima.
2) Edmund Byczyński, aus Bytyń, kath.	23 1/4 " " "	1 1/2 " " "	1 1/2 " " "
3) Ignatz Kamiński, aus Schroda, kath.	20 1/2 " " "	6 1/2 " " "	2 1/2 " " "
4) Gustav Luedtke, aus Zippnow, kath.	23 3/4 " " "	5 1/4 " " "	2 1/2 " " "
5) Franz Michnikowski, aus Mikuszewo, kath.	23 1/2 " " "	1/2 " " "	1/2 " " "
- und
- 6) Der *Extraneus Ceslaus Wegner.*

Von diesen Abiturienten widmen sich:

- der *Theologie*: 4, nämlich: *Bukowiecki, Kamiński, Lüdtkke, und Michnikowski;*
 der *Philologie*: 1, „ *Byczyński;*
 dem *Geschichtsstudium*: 1, „ *Wegner.* —

b) Jetzt, am Schlusse des Sommer-Semesters:

1) Heliodor Bojarski, aus Exin, kath.	20 1/2 J. alt,	6 J. a. d. Gymn.,	2 J. in Prima.
2) Joseph Choraszewski, aus Miaty, kath.	22 1/2 " " "	11 " " "	2 " " "
3) Johann v. Drojecki, aus Chłapowo, kath.	21 " " "	5 1/2 " " "	2 " " "
4) Ludwig Driveski, aus Pakość, kath.	22 1/4 " " "	9 " " "	2 " " "
5) Paul Drzażdżyński, aus Gnesen, kath.	19 3/4 " " "	8 " " "	2 " " "
6) Casimir Ertmann, aus Rawicz, kath.	22 1/2 " " "	10 " " "	3 " " "
7) Nikolaus Goński, aus Mogilno, kath.	19 1/4 " " "	9 " " "	2 " " "
8) Martin Graczyk, aus Wymysłowo, kath.	23 " " "	10 " " "	2 " " "
9) August Harski, aus Tuetz, kath.	23 3/4 " " "	3 1/2 " " "	3 " " "
10) Franz Hoffmann, aus Wyrzeka, kath.	26 " " "	5 1/2 " " "	3 " " "
11) Andreas Kamiński, aus Schrimm, kath.	20 " " "	5 " " "	2 " " "
12) Julius Klass, aus Dt. Crone, kath.	23 3/4 " " "	3 " " "	3 " " "
13) Thomas Kloniecki, aus Smólniki, kath.	22 3/4 " " "	9 " " "	2 " " "
14) Casimir v. Koszowski, aus Kaźmierz, kath.	20 1/2 " " "	1/2 " " "	1/2 " " "
15) Peter Laskowski, aus Schroda, kath.	20 3/4 " " "	3 " " "	2 " " "
16) Vladislaus Leśnik, aus Lobsenz, kath.	20 3/4 " " "	3 1/4 " " "	2 " " "
17) Rudolph Lindenau, aus Memel, evang.	19 1/2 " " "	6 " " "	2 " " "
18) Ignatz Marcinkowski, aus Strzelno, kath.	22 1/4 " " "	9 " " "	2 " " "
19) Felician Michalski, aus Wongrowitz, kath.	18 3/4 " " "	7 " " "	2 " " "
20) Victor Eduard Mrówczyński, aus Kröben, kath.	20 1/2 " " "	8 " " "	2 " " "
21) Franz Niedzielewski, aus Chocicza, kath.	18 3/4 " " "	7 3/4 " " "	2 " " "
22) Joseph Niklewski, aus Niechanowo, kath.	21 1/2 " " "	12 " " "	3 " " "
23) Johann Nizkiewicz, aus Adelnau, kath.	23 3/4 " " "	3 " " "	2 " " "
24) Polycarp Constantin Olszewski, aus Mierucin, kat.	22 1/2 " " "	8 " " "	3 " " "
25) Vladislaus v. Rozdrażewski, aus Laszewo, kath.	18 1/4 " " "	2 1/4 " " "	2 " " "
26) Gustav Rzeźniewski, aus Gultowy, kath.	21 " " "	1/2 " " "	1/2 " " "
27) Hermann Scheiding, aus Schneidemühl, evang.	19 " " "	8 " " "	2 " " "
28) Joseph Sobeski, aus Łubówko, kath.	20 3/4 " " "	10 " " "	2 " " "
29) Julian Sobeski, aus Dziewa, kath.	19 3/4 " " "	8 " " "	2 " " "
30) Eugen Sonnenberg, aus Józefowo, kath.	21 1/4 " " "	9 " " "	2 " " "
31) Melchior Tyrankiewicz, aus Gnesen, kath.	21 3/4 " " "	10 " " "	2 " " "
32) Andreas Ussorowski, aus Gnesen, kath.	18 3/4 " " "	6 " " "	2 " " "
33) Vincent v. Wawrowski, aus Klodzisko, kath.	21 1/4 " " "	2 1/2 " " "	2 " " "

C. *Abiturienti*: W skutku dwóch *examinów* w tym roku odbytych przed Królewskim Komissarzem Radcą Regencyjnym i Szkólnym p. Drem Brettner otrzymali zaświadczenie dojrzałości następujący uczniowie:

a) przy końcu półroczu zimowego:

1) Ludwik Bukowiecki, z Bugaju, . . .	katolik,	ma lat	21 1/2,	był w Gimn. lat	6 1/2,	a w kl. I lat	2 1/2.
2) Edmund Byczyński, z Bytnia, . . .	katolik,	—	23 1/4	—	—	—	1 1/2
3) Ignacy Kamiński, ze Środy, . . .	katolik,	—	20 1/2	—	—	—	2 1/2
4) Gustaw Luedtke, ze Sypniewa, . . .	katolik,	—	23 3/4	—	—	—	5 1/4
5) Franciszek Michnikowski, z Mikuszewa, katolik,	—	—	23 1/2	—	—	—	1/2

i

6) *Extraneusz* Czesław Wegner.

Z tych *abiturientów* poświęcają się:

Teologii: czterech, t. j. *Bukowiecki, Kamiński, Luedtke i Michnikowski.*

Filologii: jeden, t. j. *Byczyński.*

Nauce Historji: jeden, t. j. *Wegner.*

b) przy końcu półroczu letowego:

1) <i>Heliodor Bojarski</i> , z Keyni, . . .	katolik,	ma lat	20 1/2,	był w Gimn. lat	6,	a w kl. I. lat	2.
2) <i>Józef Choraszewski</i> , z Miat, . . .	katolik,	—	22 1/2	—	—	—	11
3) <i>Jan Drojecki</i> , z Chłapowa, . . .	katolik,	—	21	—	—	—	5 1/2
4) <i>Ludwik Drzewski</i> , z Pakości, . . .	katolik,	—	22 1/4	—	—	—	9
5) <i>Paweł Drzażdżyński</i> , z Gniezna, . . .	katolik,	—	19 3/4	—	—	—	8
6) <i>Kazimierz Ertman</i> , z Rawicza, . . .	katolik,	—	22 1/2	—	—	—	10
7) <i>Mikołaj Goński</i> , z Mogilna, . . .	katolik,	—	19 1/4	—	—	—	9
8) <i>Marcin Graczyk</i> , z Wymysłowa, . . .	katolik,	—	23	—	—	—	10
9) <i>August Harski</i> , z Tuczna, . . .	katolik,	—	23 3/4	—	—	—	3 1/2
10) <i>Franciszek Hoffmann</i> , z Wyrzeki, . . .	katolik,	—	26	—	—	—	5 1/2
11) <i>Andrzej Kamiński</i> , ze Śremu, . . .	katolik,	—	20	—	—	—	5
12) <i>Juliusz Klass</i> , z Walcza, . . .	katolik,	—	23 3/4	—	—	—	3
13) <i>Tomasz Kloniecki</i> , ze Smólnik, . . .	katolik,	—	22 3/4	—	—	—	9
14) <i>Kazimierz Koszutski</i> , z Kaźmierza, . . .	katolik,	—	20 1/2	—	—	—	1/2
15) <i>Piotr Laskowski</i> , ze Środy, . . .	katolik,	—	20 3/4	—	—	—	3
16) <i>Władysław Leśnik</i> , z Łobżenicy, . . .	katolik,	—	20 3/4	—	—	—	3 1/4
17) <i>Rudolf Lindenau</i> , z Klajpedy, . . .	ewang.,	—	19 1/2	—	—	—	6
18) <i>Ignacy Marcinkowski</i> , ze Strzelna, . . .	katolik,	—	22 1/4	—	—	—	9
19) <i>Felicjan Michalski</i> , z Wągrówca, . . .	katolik,	—	18 3/4	—	—	—	7
20) <i>Wiktor Edward Mrówczyński</i> , z Krobí, katolik,	—	—	20 1/2	—	—	—	8
21) <i>Franciszek Niedzielski</i> , z Chociczy, katolik,	—	—	18 3/4	—	—	—	7 3/4
22) <i>Józef Niklewski</i> , z Niechanowa, . . .	katolik,	—	21 1/2	—	—	—	12
23) <i>Jan Nizkiewicz</i> , z Odolanowa, . . .	katolik,	—	23 3/4	—	—	—	3
24) <i>Polikarp Konstanty Olszewski</i> , z Mierucina, kat.,	—	—	22 1/2	—	—	—	8
25) <i>Władysław Rozdrażeński</i> , z Łaszewa, katolik,	—	—	18 1/4	—	—	—	2 1/4
26) <i>Gustaw Rzeźniewski</i> , z Gultów, . . .	katolik,	—	21	—	—	—	1/2
27) <i>Herman Scheiding</i> , z Pily, . . .	ewang.,	—	19	—	—	—	8
28) <i>Józef Sobeski</i> , z Łubówka, . . .	katolik,	—	20 3/4	—	—	—	10
29) <i>Julian Sobeski</i> , z Dziewy, . . .	katolik,	—	19 3/4	—	—	—	8
30) <i>Eugeni Sonnenberg</i> , z Józefowa, . . .	katolik,	—	21 1/4	—	—	—	9
31) <i>Melchior Tyrankiewicz</i> , z Gniezna, . . .	katolik,	—	21 3/4	—	—	—	10
32) <i>Andrzej Ussorowski</i> , z Gniezna, . . .	katolik,	—	18 3/4	—	—	—	6
33) <i>Wincenty Wawrowski</i> , z Klodziska, . . .	katolik,	—	21 1/4	—	—	—	2 1/2

- 34) Johann Wiśniewski, aus Żelazno, kath. . . . 22 J. alt, 3½ J. a. d. Gymn., 2 J. in Prima.
 35) Alexander Würtz, aus Inowraclaw, kath. . . . 23½ „ „ 9 „ „ „ „ 2 „ „ „
 und
 36) der *Extraneus* Adalbert Miłczuszny.

Von diesen 36 Abiturienten werden sich widmen:

- der *Theologie* 20, nämlich: *Drwęski, Drzażdżyński, Ertmann, Graczyk, Harski, Hoffmann, Kamiński, Klass, Klonecki, Leśnik, Marcinkowski, Michalski, Nizkiewicz, Olszewski, Rzeźniewski, Sonnenberg, Ussorowski, Wiśniewski, Würtz*, und der *Extraneus* *Miłczuszny*;
 der *Jurisprudenz* 1, nämlich: *Tyrankiewicz*;
 der *Jurisprudenz* und den *Cameralwissenschaften* 2, nämlich: *Kozutski* und *Rozdrażewski*;
 der *Medizin* 4, nämlich: *Bojarski, Goński, Laskowski* und *Lindenau*;
 der *Philologie* 3, nämlich: *Mrówczyński, Scheiding* und *Julian Sobeski*;
 der *Agronomie* 3, nämlich: *Choraszewski, Drojecki* und *Wawrowski*;
 dem *Militairstande* 2, nämlich: *Niedzielewski* und *Niklewski*;
 dem *höheren Maschinenwesen* 1, nämlich: *Joseph Sobeski*.

D. Stand des Lehr-Apparates.

- 1) Die Gymnasialbibliothek ist theils durch Geschenke, theils durch Verwendung der etatsmässigen Summen vergrößert worden. An Geschenken hat die Anstalt erhalten:
 - a) Von den Hohen Behörden:
 Haupt's Zeitschrift für deutsches Alterthum; 2tes und 3tes Heft des 10ten Bandes. — „Heldenbuch“, von Dr. von der Hagen; 2 Bände. — Crelle's Journal für Mathematik, 50. und 51. Band. — „Der Connetable von Bourbon,“ von Freiherrn von Schwartzenu. — Ein Facsimile Friedrich's des Grossen. — Ausserdem erhielt das Gymnasium 2 Bilder: eine Christusgruppe nach Kaulbach, und eine Raphael'sche Madonna. —
 - b) Von dem Königlichen Gymnasium zu Lissa:
 Einladungsschrift zur 300jährigen Jubelfeier des Gymnasiums zu Lissa.
 - c) Vom Herrn Syndikus v. Chodoręski zu Gnesen:
 Kocyński's Przepisy do grammatyki polskięj, 3 Bände. —
 - d) Vom Herrn Pastor Werner zu Trzemeszno:
 Trentowski's Grundlage der universellen Philosophie.
 - e) Von dem Abiturienten Michalski:
 Erdmann's Grundriss der Logik und Metaphysik.
- 2) Die Schüler-Bibliothek wurde durch Ankauf deutscher, polnischer und französischer Werke etatsmässig im verflossenen Jahre erweitert.
- 3) Für das physikalische Cabinet wurde angeschafft: Ein Ampèrescher Apparat nach Eisenlohr, ein Durchschnittsmodell einer Locomotive, ein gangbares Modell einer Dampfmaschine, ein Apparat zur Demonstration der Induktionsströme, ein Apparat nach Arago, Lenz und Plücker für den Rotationsmagnetismus, 4 Grove'sche Ketten und eine Decimalwaage.
- 4) Für das naturhistorische Cabinet wurde angekauft: Eine kleine Sammlung von Conchylien und Schmetterlingen, eine Partie von Krystallen, eine Sammlung von 100 Species Versteinerungen aller Formationen, 2 Porzellanplatten und ein Stahlmörser.
- 5) Die Sammlungen der geographischen Karten, der Zeichenvorlagen, der kalligraphischen Vorschriften, der Musikalien und Turnapparate wurden durch Verwendung der etatsmässigen Summen angemessen vermehrt.

E. *Unterstützungen.* Der fünfte Theil der Schüler, die Alumnus eingeschlossen, war von der Zahlung des Schulgeldes befreit. —

- 34) Jan Wiśniewski, z Żelazna, . . . katolik, ma lat 22, był w Gimn. lat $3\frac{1}{2}$, a w kl. I. lat 2.
 35) Alexander Würtz, z Inowrocławia, . . . katolik, — $23\frac{1}{2}$ — — — 9 — — — 2.
 i
 36) Extraneusz Wojciech Mielcuszny.

Z tych 36ciu abiturientów poświęcają się:

Teologii: dwudziestu: t. j. *Drwęski, Drzażdżyński, Ertmann, Graczyk, Harski, Hoffmann, Kamiński, Klass, Kłoniecki, Leśnik, Marcinkowski, Michalski, Nizkiewicz, Olszewski, Rzeźniewski, Sonnenberg, Ussorowski, Wiśniewski, Würtz, i extraneusz Mielcuszny*;

Prawu: jeden, t. j. *Tyrankiewicz*;

Prawu i kameraliom: dwóch, t. j. *Koszutski i Rozdrażewski*;

Nauce lekarskiej: czterech, t. j. *Bojarski, Goński, Laskowski i Lindenau*;

Filologii: trzech, t. j. *Mrówczyński, Scheiding i Julian Sobeski*;

Agronomii: trzech, t. j. *Choraszewski, Drojecki i Wawrowski*;

Zawodowi wojskowemu: dwóch, t. j. *Niedzielewski i Niklewski*;

Wyższej mechanice: jeden, t. j. *Józef Sobeski*.

D. Apparata naukowe:

- 1) *Biblioteka gimnazjalna* powiększyła się częścią przez podarunki, częścią przez dzieła z przeznaczonych w etacie funduszów zakupione. W podarunkach otrzymało Gimnazjum:

a) od Wysokiej Władzy:

Haupta: Zeitschrift für deutsches Alterthum, 2gi i 3ci zeszyt 10go tomu. —
 Heldenbuch, przez Dra von der Hagen, 2 tomy. Crelle: Journal für Mathematik, 50 i 51 tom. Der Connetable von Bourbon, przez barona Schwartzenu. —
 Faesimile Fryderyka W. — Oprócz tego otrzymało Gimnazjum dwa medziority: Przenajświętszą rodzinę podług Kaulbacha i Madonę Rafaela. —

b) od królewskiego Gimnazjum Leszczyńskiego:

Einladungsschrift zur 300jährigen Jubelfeier des Gymnasiums zu Lissa. —

c) od pana Chodoreskiego, Syndyka w Gnieźnie:

Kopezyńskiego przypisy do grammatyki polskiej, 3 tomy. —

d) od pana Wernera, Pastora w Trzemesznie:

Trentowskiego: Grundlage der universellen Philosophie.

e) od Michalskiego, abiturienta:

Erdmanna: Grundriss der Logik und Metaphysik.

- 2) *Biblioteka uczniów* powiększyła się w zeszłym roku w miarę funduszów przez zakupienie książek niemieckich, polskich i francuzkich. —
 3) Do *gabinetu fizycznego* sprawiono: Ampera aparat podług Eisenlohra, model lokomotywy w przecięciu, ruchomy model parowej maszyny, aparat do wykazania prądów indukcyjnych, aparat podług Aragona, Lenca i Plückera do magnetyzmu rotacyjnego, cztery stopy Grovego i wagę dziesiętną.
 4) Do *gabinetu naturalnego* kupiono: mały zbiór muszli i motylów, jako też kryształów, sto gatunków skamieniałości wszelkich formacji, dwie płyty porcelanowe i moździerz stalowy. —
 5) *Zbiory kart geograficznych, wzorów kaligraficznych i rysunkowych, muzykaliów i aparatów turniejowych* powiększyły się w miarę funduszów na ten cel w etacie przeznaczonych. —

E. *Wsparcia*. Piąta część uczniów, włącznie z alumnami, była wolna od opłaty szkolnej.

In dem v. Kosmowskischen Alumnate fanden 8 Gymnasiasten freien Unterhalt, und 40 geistliche Alumnen erhielten monatliche Stipendien von 4 oder 3 Thalern. — Von dem hochwürdigen Dom-Capitel zu Gnesen sind vielen hilfsbedürftigen Schülern ansehnliche Stipendien und Unterstützungen zu Theil geworden, und die Gesellschaft zur Unterstützung der lernenden Jugend unterstützte 6 Schüler der Anstalt.

Für alle diese Wohlthaten stattet das Gymnasium hiermit seinen verbindlichsten Dank ab.

V. Ordnung der Prüfung.

Freitag, den 26. September.

Um 11 Uhr findet bei günstigem Wetter ein Schauturnen auf dem Turnplatze statt.

Sexta: 2—2 $\frac{3}{4}$. Religion, *RL. Lic. Kegel*. — Latein, *GL. Szymański*. — Geographie, *GL. Pampuch*.

Hierauf Vorträge der Sextaner:

Joseph Wróblewski: Powitanie, von J. N. Jaškowski.

Ignatz Bienkowski: Das milchweisse Mäuschen, von Bertuch.

Quinta: 2 $\frac{3}{4}$ —3 $\frac{1}{2}$. Latein, *GL. Jagielski*. — Deutsch, *GL. Zimmermann*. — Naturgeschichte, *GL. Szymański*.

Hierauf Vorträge der Quintaner:

Alexius Szalkowski: Prawdziwa piękność, von Carl Baliński.

Carl Junk: Der Fischer und das Fischlein, von Ramler.

Quarta A: 3 $\frac{1}{2}$ —4. Latein, *GL. Pampuch*. — Französisch, *GL. v. Jakowicki II*.

Hierauf ein Vortrag:

Ludwig Borowski: Policzek, von J. N. Jaškowski.

Sonnabend, den 27. September.

Quarta A und B: 9—9 $\frac{1}{4}$. Geschichte und Geographie, *GL. Dr. v. Wawrowski*.

Quarta B: 9 $\frac{1}{4}$ —9 $\frac{3}{4}$. Latein, *GL. Thomeczek*. — Mathematik, *GL. Jagielski*.

Hierauf ein Vortrag:

Constantin Łuczowski: Der alte Krieger, von Schmid.

Unter—Tertia: 9 $\frac{3}{4}$ —10 $\frac{1}{2}$. Latein, *GL. v. Krzesiński*. — Polnisch, *GL. Dr. v. Wawrowski*.
Griechisch, *GL. v. Jakowicki II*.

Hierauf ein Vortrag:

Andreas Drogowski: Rozmowa Michała, von S. Witwicki.

Ober—Tertia: 10 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{4}$. Latein, *GL. Berwiński*. — Mathematik, *OL. Dr. Sikorski*. — Naturgeschichte, *GL. Szymański*.

Hierauf ein Vortrag:

Florian Stablewski: Der Graf von Habsburg, von Schiller.

Unter—Secunda: 11 $\frac{1}{4}$ —12 $\frac{1}{4}$. Griechisch, *GL. v. Jakowicki I*. — Französisch, *GL. Thomeczek*. — Physik, *GL. Jagielski*.

Hierauf zwei Vorträge:

Stanislaus Kubowicz: Oda do Młodości, von Mickiewicz.

Sigismund Ścigalski: Adieux de Marie Stuart, par Béranger.

W alumnacie Kosmowskiego miało 8miu gimnazystów bezpłatne pomieszczenie i utrzymanie, a 40 alumnów duchownych pobierało miesięcznie po 4 lub 3 talary wsparcia. Prześwietna Kapituła Gnieźnieńska rozdzielała pomiędzy wielu ubogich gimnazystów znaczne stypendia, a Towarzystwo Pomocy Naukowej wspierało 6ciu uczniów.

Za te dobrodziejstwa składa Gimnazjum uprzejme dzięki.

V. Porządek popisu publicznego.

W Piątek, dnia 26^{go} Września.

O godzinie 11tój, jeżeli pogoda posłuży, odbędą się turnieje na placu turniejowym.

Klasa VI: 2—2 $\frac{3}{4}$. Religia, *N. r. Lic. Ks. Kegel.* — Język łaciński, *N. g. Szymański.* — Jeografia, *N. g. Pampuch.*

Początek będą deklamowali uczniowie klasy VI:

Józef Wróblewski: Powitanie, przez J. N. Jaśkowskiego.

Ignacy Bienkowski: Das milchweisse Mäuschen, przez Bertucha.

Klasa V: 2 $\frac{3}{4}$ —3 $\frac{1}{2}$. Język łaciński, *N. g. Jagielski.* — Język niemiecki, *N. g. Zimmermann.* — Historia naturalna, *N. g. Szymański.*

Początek będą deklamowali uczniowie klasy V:

Alexy Szalkowski: Prawdziwa piękność, przez K. Balińskiego.

Karól Junk: Der Fischer und das Fischlein, przez Ramlera.

Klasa IV A: 3 $\frac{1}{2}$ —4. Język łaciński, *N. g. Pampuch.* — Język francuzki, *N. g. Jakowicki II.* —

Początek będzie deklamował:

Ludwik Borowski: Policzek, przez J. N. Jaśkowskiego.

W Sobotę, dnia 27^{go} Września.

Klasa IV A i B: 9—9 $\frac{1}{4}$. Historia i jeografia, *N. g. Dr. Wawrowski.*

Klasa IV B: 9 $\frac{1}{4}$ —9 $\frac{3}{4}$. Język łaciński, *N. g. Thomczek.* — Matematyka, *N. g. Jagielski.* —

Początek będzie deklamował:

Konstanty Łuczowski: Der alte Krieger, przez Schmidta.

Klasa III niższa: 9 $\frac{3}{4}$ —10 $\frac{1}{2}$. Język łaciński, *N. g. Krzesiński.* — Język polski, *N. g. Dr.*

Wawrowski. — Język grecki, *N. g. Jakowicki II.*

Początek będzie deklamował:

Andrzej Drogowski: Rozmowa Michała, przez S. Witwickiego.

Klasa III wyższa: 10 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{4}$. Język łaciński, *N. g. Berwiński.* — Matematyka, *N. w. Dr.*

Sikorski. — Historia naturalna, *N. g. Szymański.*

Początek będzie deklamował:

Floryan Stablewski: Der Graf von Habsburg, przez Schillera.

Klasa II niższa: 11 $\frac{1}{4}$ —12 $\frac{1}{4}$. Język grecki, *N. g. Jakowicki I.* — Język francuzki, *N. g.*

Thomczek. — Fizyka, *N. g. Jagielski.*

Początek będą deklamowali:

Stanisław Kubowicz: Oda do młodości, przez Mićkiewicza.

Zygmunt Ścigalski: Adieux de Marie Stuart, przez Berangera.

Ober-Secunda: 2—3. Religion, *RL. Lic. Kegel.* — Latein, *OL. Klossowski.* — Mathematik, *OL. Dr. Sikorski.*

Hierauf zwei Vorträge:

Rnhold Gadow: Das verschleierte Bild zu Sais, von Schiller.

Theodor Dydyński: Clémence d' Auguste (Corneille Cinna, acte V, sc. 1ère).

Unter-Prima: 3—4. Griechisch, *OL. Moliński.* — Geschichte, *GL. Berwiński.* — Deutsch, *Prof. Dr. Szostakowski.*

Montag, den 29. September.

Um 9 Uhr Vormittags.

Schlussfeierlichkeit.

Dieselbe beginnt mit einer feierlichen Andacht in der Gymnasial-Kapelle und wird dann in dem Hörsale in folgender Ordnung abgehalten:

- 1) Gesang.
- 2) Lateinische Rede des Abiturienten *Peter Laskowski:* Ciceronis indoles atque ingenium cum Demosthene collata.
- 3) Französische Rede des Abiturienten *Julian Sobeski:* Ueber den Ausspruch Voltaire's: Charles XII, homme unique plutôt que grand homme, admirable plutôt qu'à imiter.
- 4) Deutsche Rede des Abiturienten *Rudolph Lindenau:* Ueber den Werth der Poesie für das Leben.
- 5) Nimmt der Abiturient *Franz Niedzielewski* in einer polnischen Rede im Namen der Abiturienten von der Schule Abschied,
worauf ihm
- 6) der Primaner *Julius Sypniewski* im Namen der Zurückbleibenden in polnischer Sprache antwortet.
- 7) Gesang.
- 8) Entlassung der Abiturienten und Bekanntmachung der Versetzungen durch den *Director.*
- 9) Schlussgesang.

Nach der Feierlichkeit begeben sich die Schüler in ihre Klassen, wo ihnen die halbjährigen Zeugnisse durch die Herrn Ordinarien eingehändigt werden.

Der Anfang des neuen Schuljahres ist den 14ten October und beginnt mit einem feierlichen Gottesdienste in der hiesigen Pfarrkirche.

Die neuen Schüler haben sich am 11ten, 12ten und 13ten October bis 10 Uhr Morgens unter Vorzeigung des Tauf- und Impfscheines und des Schulzeugnisses bei dem *Director* zu melden. Wegen Ueberfüllung einzelner Klassen und auf Grund gesetzlicher Bestimmungen werden nicht in alle Klassen neue Schüler aufgenommen werden können.

Die Prüfung neuer Schüler beginnt den 13ten October 10 Uhr Morgens.

Die Aufnahme in die Vorbereitungsklasse (Septima) findet ebenfalls in den oben angegebenen Terminen statt.

Klasa II wyższa: 2—3. Religia, *N. r. Lic. Ks. Kegel.* — Język łaciński, *N. wyższy Kłossowski.* —
Matematyka, *N. wyż. Dr. Sikorski.*

Początek będą deklamowali:

Reinhold Gadow: Das verschleierte Bild zu Sais, przez Schillera.

Teodor Dydyński: Clemence d'Auguste (Corneille, Cinna, acte V. sc. Ière).

Klasa I niższa: 3—4. Język grecki, *N. wyż. Moliński.* — Historia powszechna, *N. g. Berwiński.* —
Język niemiecki, *Prof. Dr. Szostakowski.*

W Poniedziałek, dnia 29go Września.

O godzinie 9tej z rana.

Uroczystość zakończenia roku szkolnego.

rozpocznie się solennem nabożeństwem w kaplicy gimnazjalnej, a potem odbywać się będzie w sali, tym porządkiem:

- 1) Śpiewy.
- 2) Mowa łacińska abiturienta *Piotra Laskowskiego:* Ciceronis indoles atque ingenium cum Demosthene collata.
- 3) Mowa francuzka abiturienta *Juliana Sobieskiego:* O zdaniu Woltera: Charles XII homme unique plutôt que grand homme, admirable plutôt qu'à imiter.
- 4) Mowa niemiecka abiturienta *Rudolfa Lindenau:* Ueber den Werth der Poesie für das Leben.
- 5) Mowa polska pożegnalna abiturienta *Franciszka Niedzielewskiego.*
- 6) Mowa polska *Juliusza Sypniewskiego,* ucznia klasy I, który pożegna abiturientów imieniem pozostałych.
- 7) Śpiewy.
- 8) Pożegnanie abiturientów i ogłoszenie promocyi przez *Dyrektora.*
- 9) Śpiewy na zakończenie.

Po zakończonej uroczystości udadzą się uczniowie do klas, gdzie im pp. Ordynaryusze wręczą półroczne zaświadczenia szkolne.

Dnia 14go Października o godzinie 9tej z rana rozpocznie się nowy rok szkolny uroczystem nabożeństwem w tutajszym kościele parafialnym.

Nowo przybywający uczniowie zgłaszać się będą do *Dyrektora* dnia 11go, 12go i 13go Października aż do godziny 10tej z rana, opatrzeni w metrykę, świadectwo szczepionéj ospy i zaświadczenie szkolne. Z powodu przepelnionych klas i istniejących przepisów prawnych nie do wszystkich klas będą mogli być przyjmowani nowi uczniowie. Examen nowo przybywających rozpocznie się dnia 13go Października o godzinie 10tej z rana.

Do klasy przygotowawczej (Septymy) w tychże samych wzwyż wyrażonych terminach nowicyusze przyjmować się będą.

Diejenigen Eltern oder Vormünder, deren Angehörige das hiesige Gymnasium besuchen, werden auf folgende gesetzliche Bestimmungen und Vorschriften wiederholentlich aufmerksam gemacht:

- 1) Nach einer Verordnung des hohen Ministerii, welche in den Amtsblättern der Provinz bekannt gemacht worden ist, muss 1) jeder auswärtige Schüler einem tüchtigen Aufseher übergeben werden, der dem *Director* namhaft zu machen ist und welcher über des Schülers Fleiss und Betragen eine gewissenhafte Aufsicht zu führen hat; 2) soll jeder auswärtige Schüler dem *Director* seine Wohnung anzeigen; 3) ist keinem solchen Schüler erlaubt im Wirthshause zu wohnen oder seine Kost an der Wirthstafel zu nehmen, und 4) darf ein Schüler seinen Aufseher und seine Wohnung ohne ausdrückliche Genehmigung des *Directors* nicht wechseln.

In Folge dieser Ministerialverordnung ist

- a) jeder neue Schüler verpflichtet dem *Director* seine Wohnung anzuzeigen,
- b) darf kein Schüler ohne besondere Genehmigung des betreffenden Ordinarius seine Wohnung wechseln.
- 2) Jeder Schüler ist gebunden das Schulgeld in den 3 ersten Tagen eines jeden Quartals zu zahlen. Wer dasselbe bis zu einem vom *Director* festzusetzenden Termine nicht bezahlt, wird von der Anstalt entfernt. — Vom Schulgelde darf nur der 5te Theil aller Schüler befreit sein.
- 3) Jeder Schüler bekommt vierteljährig eine Censur und ist verpflichtet dieselbe, mit der Unterschrift des Vaters versehen, dem Ordinarius zur Revision vorzulegen.
- 4) Jeder Schüler muss nach jeden Ferien pünktlich in der Klasse erscheinen oder in Behinderungsfällen zur rechten Zeit den *Director* von der Ursache seines Ausbleibens benachrichtigen. Wer durch 6 Wochen ohne jede Entschuldigung ausbleibt, wird aus den Listen der Anstalt gestrichen.
- 5) Keinem Schüler ist gestattet, ohne Erlaubniss seines Ordinarius Privatstunden zu nehmen.
- 6) Nur Primaner dürfen mit Erlaubniss des *Directors* Unterricht an jüngere Schüler ertheilen.
- 7) In das geistliche Alumnat dürfen nur Secundaner und Primaner aufgenommen werden. Die Aufnahme eines Ober-Tertianers ist nur in höchst seltenen Fällen gestattet.

Mittwoch, den 15ten October, dem Geburtsfeste Sr. Majestät des Königs, findet, nach vorangegangenem Gottesdienste, ein feierlicher Schulaetus statt, zu welchem ergebenst einladet

Trzemeszno, den 15. September 1856.

Dr. Milewski,
Director.

Rodzicom i Opiekunom, których synowie lub pupille odwiedzają tutajsze Gimnazyum, zwraca się i w tym roku uwaga na następujące przepisy prawne:

- 1) Mocą rozporządzenia ministeryalnego, ogłoszonego Dziennikami urzędowemi powinien: 1) każdy zamiejscowy uczeń być oddany pod dozór zdatnej ku temu osoby, o której nazwisku ma być *Dyrektor* zawiadomiony. Taki dozorca ma obowiązek sumiennego czuwania nad pilnością i obyczajami powierzonego sobie ucznia; 2) każdy zamiejscowy uczeń ma zawiadomić *Dyrektora* o swoim mieszkaniu; 3) żadnemu uczniowi niewolno w karczmie lub oberży mieszkać, ani stołować się po oberzach lub restauracyach, ani też 4) zmieniać dozorcę lub mieszkanie bez wyraźnego zezwolenia *Dyrektora*.

Skutkiem tego rozporządzenia

- a) każdy nowo przybywający uczeń winien wskazać *Dyrektorowi* swoje mieszkanie,
- b) żadnemu uczniowi niewolno zmieniać stancyi bez wyraźnego pozwolenia Ordynaryusza.
- 2) Każdy uczeń jest obowiązany złożyć opłatę szkolną w pierwszych trzech dniach każdego kwartału. Kto zaś w terminie przez *Dyrektora* prolongowanym tego nie uczyni, z Instytutu będzie wydalony. — Od opłaty szkolnej tylko $\frac{1}{5}$ część uczniów uwolniona być może,
- 3) Każdy uczeń odbiera co kwartał zaświadczenie szkolne, które z podpisem ojca lub opiekuna winien przy rewizyi okazać Ordynaryuszowi.
- 4) Każdy uczeń jest obowiązany stawić się punktualnie do szkół po każdych feryach, w razie zaś niemożności uwiadomić *Dyrektora* wcześniej o przyczynie. Kto się nie uniewinni i po 6ciu tygodniach niepowróci, z katalogu uczniów będzie wykreślony.
- 5) Żadnemu uczniowi niewolno pobierać lekcyi prywatnych bez wiedzy Ordynaryusza.
- 6) Tylko uczniom klasy I wolno udzielać lekcyę, i to z wiedzą i za pozwoleniem *Dyrektora*,
- 7) Do alumnatu duchownego tylko uczniowie klasy I i II przyjmowani być mogą. Przyjęcie ucznia z kl. III wyższej tylko w nader rzadkich razach dozwolone.

W Środę, dnia 15go Października, odbędzie się na cześć urodzin Najjaśniejszego Pana po nabożeństwie kościelném uroczystość szkolna, na którą zaprasza

Trzemeszno, dnia 15go Września 1856.

Dr. Milewski,

Dyrektor.

Rodzicom i Opiekunom, których synowie lub pupille odwołają się i w tym roku uwaga na następujące przepisy prawne:

- 1) Mocą rozporządzenia ministeryalnego, ogłoszonego Dziennikiem Urzędowym:
 - 1) każdy zamiejscowy uczeń być oddany pod dozór zdatnego i odpowiedzialnego dozorcy, który ma być *Dyrektorem* zawiadomiony. Taki dozorca ma obowiązek pilnością i obojętnością powierzonego sobie ucznia; 2) kandydat *Dyrektora* o swoim mieszkaniu; 3) żadnemu uczniowi nie wolno mieszkać, ani stołować się po oberzach lub reszcie zboru lub mieszkanie bez wyraźnego zezwolenia *Dyrektora*.

Skutkiem tego rozporządzenia

- a) każdy nowo przybywający uczeń winien wskazać dozorcy, który ma być *Dyrektorem* zawiadomiony.
 - b) żadnemu uczniowi niewolno zmieniać stancyi bez zezwolenia *Dyrektora*.
- 2) Każdy uczeń jest obowiązany złożyć opłatę szkolną w kwartalu. Kto zaś w terminie przez *Dyrektora* prolog będzie wydalony. — Od opłaty szkolnej tylko $\frac{1}{5}$ części.
 - 3) Każdy uczeń odbiera co kwartał zaświadczenie szkolne, winien przy rewizji okazać Ordynaryuszowi.
 - 4) Każdy uczeń jest obowiązany stawiać się punktualnie do szkoły, a w przypadku niemożności uwiadomić *Dyrektora* wcześniej o przynajmniej 6ciu tygodniach niepowróci, z katalogu uczniów będzie wydalony.
 - 5) Żadnemu uczniowi niewolno pobierać lekcji prywatnych.
 - 6) Tylko uczniom klasy I wolno udzielać lekcji, i to z zezwolenia *Dyrektora*.
 - 7) Do alumnatu duchownego tylko uczniowie klasy I i II, a uczniowie z kl. III wyższej tylko w nader rzadkich razach.

W Środę, dnia 15go Października, odbędzie się na czynie nabożeństwo kościelnem uroczystość szkolna, na którą zaprasza się wszystkich uczniów.

Trzemeszno, dnia 15go Września

